

Cinstea tineretului

Anul VI
Nr. 23 (246)
12 pagini — 3 lei
Sîmbătă
7 iunie
1986

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

50 de ani de la procesul comuniștilor și militanților antifasciști de la Brașov

Omagiul artei



DEMONSTRAȚIE COMUNISTĂ de Eugen Palade

Lucrare prezentată în cadrul expoziției „Marile bătălii revoluționare ale clasei muncitoare conduse de Partidul Comunist Român în anii luptei ilegale, eroismul clasei muncitoare în vasta operă de făurire a societății socialiste”, ca un omagiu adus de către artiști, prin operele lor de artă, vieții și luptei tovarășului Nicolae Ceaușescu. Imaginea îl evocă pe tânărul revoluționar erou în fruntea unei demonstrații comuniste.

Pentru o mai dreaptă cinstire a trecutului

Gala teatrului istoric

Teatru istoric scris în spiritul actualizării în care se caută noi structuri dramatice și teatru politic, cu deschidere spre problematica istoriei contemporane, sînt cele două direcții în care s-au structurat piesele din repertoriul Galei teatrului istoric. Alături de cea de-a cincea ediție, gala s-a desfășurat în perioada 12-18 mai la Craiova sub egida Consiliului Culturii și Educației Socialiste și a fost dedicată aniversării a 65 de ani de la făurirea P.C.R. Au participat șapte teatre, marea majoritate cu premiere recente, au fost prezente dramaturgi, critici, s-au susținut lucrări la colocoliul „Spiritul revoluționar — permanență a teatrului istoric românesc”, s-a lansat volumul „O antologie a teatrului istoric românesc contemporan” de Ion Zamfirescu (președintele juriului).

În ultima zi juriul a anunțat premiile, dar marea cîștigătoare al participanților a fost posibilitatea de a se confrunța, de a comunica într-o atmosferă plăcută, de mare tinută artistică. S-au propus mai multe formule dramatice urmînd ca spectatorii, criticii și, bineînțeles, timpul să

le confirme valoarea. S-a enunțat și ideea că unele din textele prezentate se adresează în primul rînd lecturii pentru că nu au potențial imagistic. Spectacolele au fost însă lucrări cu profesionalism, regizorii au avut o atitudine creatoare față de text. Nu este un lucru nou să amintim că piese astăzi celebre au părut improprii spectacolului la un moment dat și au fost impuse, în cele din urmă, de o montare inspirată. Înnoirea vine dinspre text spre scenă, dar acolo, sub luminile rampei, trebuie să găsească regizori receptivi, dornici să experimenteze noi modalități de expresie, să determine și să impună o nouă formă de interpretare.

Drama istorică, scrisă de Ion D. Sirbu, este o demonstrație a procesului de „convergență a istoriei în actualitate”. „Tarna lupului cenușiu”, pusă în scenă la Teatrul Național din Craiova (regia Mihai Manolescu, scenografia Viorel Penișoară-Stegaru care a obținut premiul I pentru scenografie) propune o nouă tipologie. Un moment dramatic din războiul de independență capătă neașteptate implicații filozofice, noi dimensiuni

umane. Dramaturgul iese din schemele care se aplicau stereotip acestui subiect, deși sînt momente cînd replicile treneză, iar finalul este melodramatic. Tânărul regizor Mihai Manolescu sesizează intenția dramaturgului și valorifică cu talent noutatea textului. El se concentrează asupra supletei caracterizării personajelor, în special cele feminine, asupra plasticității imaginii scenice. Reușesc interpretări remarcabile Tudor Gheorghe, Vasile Cosma, Leni Pintea-Homeag (premiul I pentru interpretare), Mirela Cioabă (premiul II pentru interpretare). Montarea se sprijină mult pe puterea de sugestie a scenografiei care reconstituie costumele de epocă, dar le plasează într-un cadru semnificativ pentru piesă, trasat în linii simple.

Este remarcabilă intenția Teatrului de Stat din Reșița de a valorifica o piesă din dramaturgia interbelică. „Dezertorul” de Mihail Sorbul (regia Anca Florea; laureată cu premiul III, scenografia Ion Bobeică). Important este însă cum se finalizează această intenție pentru a răspunde exigențelor contemporanilor noștri, pentru a nu rămîne o animare indecisă a unor replici. În regia Ancăi Florea textul nu se desprăfu-

AURELIA BORIGA

(Continuare în pag. a IX-a)

Elogiul tinereții revoluționare

S-au împlinit în aceste zile 50 de ani de la procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov, eveniment de amplă rezonanță în istoria partidului nostru comunist, a mișcării revoluționare de tineret din România. Semnificația evenimentului este cu atît mai remarcabilă cu cît ea aruncă o lumină puternică asupra personalității eminente a conducătorului iubit al partidului, poporului și patriei noastre — tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — a cărui strălucită biografie înscrie ea un reper de prim plan neînfricarea cu care s-a ridicat și în fața tribunalului militar care judeca procesul de la Brașov în apărarea cauzei muncitorești, pentru dreptate socială și libertate națională, pentru viitorul patriei. Sentimentele de aleasă prețuire cu care a fost mareată aniversarea celor 5 decenii care au trecut de la procesul de la Brașov se constituie într-o dovadă emoționantă a recunoștinței și stimei pe care întregul popor, noi toți le avem față de eroica luptă dusă de secretarul general al partidului, președintele Republicii, în cei peste 50 de ani de activitate revoluționară, probînd înaltele virtuți ale comunistului și patriotului înflăcărat, ale unui om care și-a pus întreaga viață în slujba mărețelor idealuri socialiste și comuniste, a intereselor vitale ale poporului român.

Desfășurarea procesului de la Brașov pe care autoritățile burghezo-mosieresti l-au intentat comuniștilor și antifasciștilor arată că acesta a fost transformat de către tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU într-o tribună de afirmare a adevărului revoluționar, rostîndu-se rîspicat crezul comuniștilor, militîndu-se pentru drepturile supreme ale poporului, voința acestuia de a trăi într-o țară liberă și independentă, în care să fie stăpîn pe soarta lui. Totodată, procesul de la Brașov, prin chiar amplul ecou pe care l-a avut în epocă, și după aceea, atestă în chip strălucit virtuțile exemplare de luptător revoluționar ale tînărului comunist NICOLAE CEAUȘESCU, curajul și încrederea neclintită în dreptatea cauzei comuniste, angajarea de-

plină în bătăliile duse împotriva exploatării și asupririi, a acelor care atentau la libertatea și independența României, așa cum, evenimentele au demonstrat-o, ele aveau să se afirme cu țările și în anii ce vor urma, practic în întreaga viață și activitate ale celui care astăzi este cîrmaciul încercat al partidului și poporului român, cîrmaciul României socialiste moderne.

Fapt deosebit de revelatoriu, manifestările desfășurate pe întreg cuprinsul țării, ca semn de omagiere a eroismului cu care tinerii luptători comuniști și antifasciști, avîndu-l în fruntea lor pe tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, au înfruntat prigoana, închisoarea, pentru activitatea lor revoluționară și patriotică, au evidențiat pilduitor emblema tutelară a personalității tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, viața și lupta sa puse de-a lungul celor peste cinci decenii de activitate revoluționară sub semnul patriotismului înflăcărat, al hotărîrii și angajării de a face totul pentru partid, patrie și popor.

Aniversarea împlinirii a 50 de ani de la procesul luptătorilor comuniști și antifasciști de la Brașov s-a constituit într-un prilej fericit, acum, în anul mărețului jubileu al făuririi P.C.R., după cum s-a arătat și la Simpozionul național organizat de C.C. al U.T.C., Consiliul U.A.S.C.R. și Consiliul Național al Organizației Pionierilor, de a evoca drumul de glorie al istoriei partidului, al biografiei secretarului său general. În acest context, aniversarea a 50 de ani de la procesul de la Brașov s-a impus tinerei generații de astăzi ca prilej al reafirmării legămîntului solemn de a lupta fără preget pentru cauza partidului și a țării, de a urma întotdeauna, cu încredere și entuziasm, exemplul suprem, simbolic, de viață și luptă revoluționară al celui care este părintele și îndrumătorul apropiat al tinerei generații, cîrmaciul destinelor comuniste ale poporului român — tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

Cu patria în suflet

O vreme-nnegurată, potrivnică dreptății,
Istoria inscrie în arcuirea sa
Neîncetata luptă și jertfa a demnității
Ca patria să poată pe-ntr-un clipă a lumina;

Brașov în '36, proces de condamnare
Pentru acei ce viața sclipea în adevăr,
Proces de idealuri, mijloc de acuzare
A libertății însăși, a comuniștilor.

Dar răsună curajul al unui tînăr care
Neînfricat demască primejdia fascistă
Cuvîntu-i un răsănit, voință afirmare;
„Salvarea țării noastre e vrea comunistă!”

N-a așteptat natura să dea rod în lucrare
A mers mai înainte ca brav cuceritor
Și cu partidul una-i, de bine luminare
Într-un demers de pace și-nalt de triclor.

PAVEL PEREȘ

viata literaturii

Poezie

Un poet al implicării lucide *)

Poezia lui Modest Morariu e aceea a unui romantic lucid. A unui temperament sensibil, tinjind după frumusețea lucrurilor simple, care își privește cu ironie nostalgică. A unui poet ce se confundă cu apa, cu lumina, cu vântul, cu nisipul (Panteism) și slăvește cîntul inocent al greierului, semn suprem al speranței și al victiei într-o lume în care furcile uită prea des de dreptul la cîntec al celor ce iubesc stelele și iarba și „risele de argint” (Fabulă). Rationalist, adversar inflexibil al sentimentalismului facil și al optimismului grandilocvent, Modest Morariu proclamă obligația fundamentală a spiritului uman de a se apăra împotriva oricărei primejdii ce amenință omenirea. Nostalgia nu sint, în poezia lui Modest Morariu, proiectii ale părerilor de rău după o existență edenică, definită convențional de o natură

bucolică: ele sint expresia unei aspirații de a reclădi un univers al rațiunii dominante, un ideal al dreptei cumpăniri. Un romanticism care visează să prefacă secunda de fericire într-o eternitate.

Modest Morariu poate să creioneze suav madrigaluri delicate: „Ah! și o să vină iarna —spuneai— / O libelulă vibra în jurul tău / și vîntul ametea uscatele ierburi. / Ah și-o să vină iarna — spuneai — / Și marea ascunde printre stînci / nisipul urmelor noastre” (Moment de toamnă). Sau: „Eram doi maci într-un cîmp de griu / și ne legănam, / și ne legănam, / În vremelnica noastră eternitate” (Zi de vară). Caligrafiile lirice au, în aceste poeme, o desăvîrșită candoare: imagistica e delicată, fragilă; peisajele sint desenate cu o linie subțire: lumina e dulce, frunzele toamnei sint poeme plutind în amurg, femeia e drapată în culorile aceluiași anotimpuri, ivindu-se cu brățări de spumă pe glezne și o algă albastră pe umăr.

E în această poezie de dragoste o picturalitate de sorginte botticelliană, un desen ferm sprînjind un colorit clar. Modest Morariu e aici mai ales un vizual, organizînd scenele în mici tablouri calme: semnificativă e, din acest punct de vedere, frecvența numelor de culori, stăruința cu care se evocă fragmente ale unui peisaj familiar — tîrmuri de mare, interioare în care se aglomerează obiecte mărunte, devenite importante pentru că sint învăluite într-o lumină intens afectivă. Poetul minuieste însurirea de substantive, alcătuiind lungi liste de lucruri neînsemnate dar care, în ansamblul astfel constituit, dobîndesc însemnătate simbolică. Semnificativ, enumerările sint, aproape întotdeauna, substantive, ceea ce semnaleză caracterul concret al imagisticii lui Modest Morariu. Totul pare

tangibil, vizualitatea e aceea a obiectului palpabil; poezia e, astfel, ferită de orice declarație grandilocventă.

De fapt, întreaga lirică din **Nașterea nostalgiei** stă sub semnul viziunii concrete, de o simplitate programatică. Aparent, o poezie a obiectelor, o suită de naturi moarte cu scoici, fotografii vechi, chei, tabachere; în realitate, antologii de metafore și simboluri, pentru că Modest Morariu nu e, pur și simplu, un poet de atmosferă, ci vizează ca aceste compoziții de obiecte familiare să cuprindă întesuri existențiale mai largi. E concentrată, în fiecare din aceste tablouri, o semnificație filosofică pe care poetul nu o încifrează, ci o deschide larg spre cititor. Paradoxul lui Zenon, al lui Ahile cel iute de picior care nu va putea să ajungă niciodată din urmă înceasta broască testoasă (pentru că, în fiecare fracțiune de timp, amîndoi parcurg o distanță, de pîrtărea dintre ei scăzînd, firește, dar neanulindu-se niciodată), e tradus într-un sistem de referințe ce dă madrigalului perspectiva amplă a meditației ontologice: „și sprintena ciută ea însăși / se miră de atîta iuteală / în van irosită, distanța-i aceeași, / pe veci neumplută de pașii / focosului rigă aheu-distanța / care desparte tăcerile tale / de zbaterea mea, / zbaterea ta / de tăcerile mele”. Sugestiv, prozodia e aceea a eposului antic: hexametru (ascuns, poate, de etajarea modernă a versurilor) se dovedește, surprinzător, îndeajuns de maleabil pentru a exprima grațioasa concluzie, în fond atît de dramatică.

Dar substanța specifică a cărții e aceea pe care o contin meditațiile la condiția omului, în general. În această ordine a lucrurilor, poezia lui Modest Morariu nu e cituși de puțin o poezie nostalgică. Nu o poezie a regretelor, ci a speranței; și o poezie a afirmării, a certitudinilor. Poetul știe foarte limpede spre ce orizonturi de idei i se deschide versul: viziunea lui se conturează ferm, iubirile și aversiunile lui sint lipsite de orice ambiguitate. Reținerea despre care s-a vorbit în cazul

lui Modest Morariu înseamnă refuzul emfazei, ea se semnaleză, deci, în planul verbal și nu în acela al ideii.

Un poet care crede în autenticitatea frăirii, respingînd ipocriziile și conformismul, locul-comun și comoditatea de gîndire. El e conștient că toate acestea duc, inevitabil, la dezumanizare și proclamă, de aceea, necesitatea fundamentală a sincerității față de lume și de sine. În poemele în care se referă la tragediile războaielor, la victimele lor, Modest Morariu nu își mai disimulează tandrețea sub masca ironiei; el e solidar cu cei căzuți pe fronturile tuturor bătăliilor istoriei, cu soldații ce „dorm nepăsători”, deasupra trupurilor cărora, ca într-un poem de Sandburg, crește iarba.

Luciditatea lui descoperă marile nedreptăți, cruzimile gloanțelor și ale ghiolonei. Sarcasmul e, aici, neiertător: „Vai! biete! mitraliere, / sculind, / gîndind, / încindu-se / cu gloanțele ce li se imbulzesc / în gîtlej / și-si cer dreptul sacru la viață! /.../ Vai! biete! spînzurători / expuse la intemperii, / înghețînd, / asudînd, / dar purtînd vitejește / povara lor de trupuri netrebnice! / Vai! bicții călăi, / care trudesce din greu / și-si cînează sănătatea / spre binele omenirii!” (Vaiet). Tabloul plînsului unanim al călăilor, al lui Hitler, Napoleon, Nero și Torquemada, al gestapoului, al călăilor de pretutîndeni și de totdeauna, înarmați cu unelte de tortură „legalizate” de propria putere e de un grotesc tragic (Inocență). Confruntarea dintre „adevărurile care se proclamă cu cit mai mult sînge” (Citind pasnic ziarul) e necontenit izvor de suferințe pentru „buna, blînda noastră Terra care plînge”.

Modest Morariu nu e doar un martor și nici numai un comentator; e un părtăș la destinul umanității și meditația lui e aceea a implicării directe.

DAN GRIGORESCU

*) Modest Morariu — **Nașterea nostalgiei**, Editura Cartea Românească, Colecția Hyperion, 1984.

Proză

Scrisori neexpediate *)

O variantă originală a genului epistolar propune Elena Gronov-Marinescu în ultimul său roman „Recurs pentru memorie”; destinatarul scrisorilor nu (mai)

există, (o tinără care s-a sinucis) iar expeditorul există numai pe jumătate (mama, aflată încă sub impresia acestei drame, pe patul unui spital de psihiatrie).

Nu mai puțin surprinzătoare este problema acestor scrisori; sunt scrise cu adevărat, ori există numai în mintea rătăcită a nefericitei bolnave? Sunt destule romane alcătuite din scrisori niciodată expediate, dar existînd pe undeva (printr-o veche ladă de zestre, în spatele unui tapet, într-un scrin negru), aici însă existența scrisorilor este deseori pusă sub semnul îndoielii, autoarea sugerînd cu subtilitate starea de șoc sub care se află încă mama, de două ori învinsă de soartă. Aceasta rememorează pe apucate (adoptă această terapie în opoziție cu sfaturile medicului curant) datele unui proces în care „inculpații” sint ireversibil „condamnați” iar recursul nu poate fi acceptat, într-adevăr, decît pentru memorie.

Intenția moralizatoare a Elenei Gronov-Marinescu este la fel de vizibilă ca și în romanele precedente. Se pleacă tot de la

premise că orice intruziune în armonia conjugală este reprobabilă, deosebirea este însă că femeia părăsită nu mai este privită cu înțelegere și compasiune, ci acuzată pentru resemnarea, chiar fatalismul care acceptă loviturile nedrepte ale soartei, mulțumindu-se numai să-și exprime, steril, indignarea la adresa machiavelice secrete, Dora, care-i minează tîna unui cămin durat în urmă cu 23 de ani.

Personajul cel mai bine pus în evidență este Silvia, fiica cea mare, tinără, puțin hippy, inteligentă și emancipată înainte de vreme, dar plutind în derivă pe apele turburi ale firii sale inconsecvente și pasionale. În continuă căutare a adevărului recurge adesea la minciuni gratuite, căutîndu-și un mod de viață cit mai independent nu poate face un pas fără sfatul cuiva, aruncîndu-se cu disperare în valurile unei dragoste cu orice preț, sfîrșește într-un exitus lipsit de glorie. Aceasta este Silvia, destinatară prezumtivelor scrisori din care este alcătuit romanul. Restul personajelor sint cu adevărat secundare, constituindu-se

într-o galerie de portrete oarecum obișnuite. Tudor, sotul pierdut după mai bine de două decenii și intrusa Dora, Barbu, soțul cel nou și fiica mai mică, Maria, doctorul Cretoiu și celelalte paciente, Virgil, donjuanul vulgar...

Scrisori multe și multe fraze în acest roman. Multe, dar nu de prisos. Elena Gronov-Marinescu are știința așezării cuvintului potrivit la locul potrivit, ceea știință care facilitează accesul la mesajul transmis și face agreabilă lectura textului. De altfel, autoarea pune în gura unui personaj o frază edificatoare în acest sens: „a vorbi nu este sinonim cu a articula sunete (...). jocul de-a cuvintele are toate virtuțile unei crime...”

ECATERINA MATACHE

*) Elena Gronov-Marinescu — **Recurs pentru memorie**, Editura Cartea Românească, 1985.

În jurul anticipației

Tineri prozatori (VII)

Singurul autor al „noului val” care a reușit să publice un roman (chiar dacă de numai 157 de pagini) este Sorin Ștefănescu. Cartea sa („Zee”, Editura Albatros, colecția Fantastic Club, 1982) nu este ieșită din comun prin valoare, dar nici nu este lipsită de anumite calități, tinînd mai ales de îndeminearea profesională. Spre regret, Sorin Ștefănescu, la fel cu alți autori tineri de literatură SF de la noi, nu a mai reușit în anii următori debutului său editorial să publice

vreo carte. Și nici cu vreo proză nu imi amintese să îl mai fi văzut în vreuna dintre publicațiile care se interesează de anticipația literară.

Așa stînd lucrurile, prezentul comentariu este de două ori un act de istorie literară. Mai întii, pentru că autorul pare a fi renunțat la practicarea genului SF, mulțumindu-se să se ivească din cînd în cînd pe la cenaclul „marșienilor”, al Asociației Scriitorilor din București. Apoi, fiindcă „Zee” face parte dintre textele de tip space opera, autorul asumîndu-și astfel riscurile unei modalități pe care cei mai mulți dintre autorii contemporani au abandonat-o.

Cum arătăm și într-o recenzie publicată în 1982, Sorin Ștefănescu nu acordă o deosebită atenție nivelului literar al scrierii sale, arătîndu-se, în schimb, suficient de abil atunci cînd este vorba să pună în mișcare mecanismele unei narațiuni de tip senzațional. Scriitura sa este de tip pur jurnalistic, cu toate consecințele care decurg din această împrejurare.

Frazele curg într-un mod perfect previzibil, personajele sint convenționale; în legătură cu psihologiile acestora, autorul recurge la unele „trucuri” cunoscute din literatura senzațională, imaginînd mai ales conflicte verbale, fără nici o acoperire în ceea ce știm deja despre respectivele personaje. Din acest punct de vedere, în mod special preferat este schimbul de replici „dure”, între niște interlocutori brusc iritați din cine mai știe ce motive insignifiante.

Sorin Ștefănescu urmează (uneori chiar prea îndeaproape) „The Voyage of the Space Beagle” de A. E. Van Vogt, preluînd o serie de motive și prelucrîndu-le. „Trucul” principal constă în aranjarea unor întîlniri ale unei nave terestre cu forme stranie și agresive de inteligență cosmică, de aici dîcînd tot felul de aventuri. În plus față de evidentul său model, Sorin Ștefănescu a imaginat o serie de conflicte de gradul al doilea, in-

tervenite între inteligențele agresive și anumite entități, de asemenea inteligente, care li se opun „pe plan local”. Dar toate aceste relații suferă de o prea accentuată antropomorfizare psihologică, eciicientul de stranietate al respectivelor entități fiind, în afara conformației lor materiale, prea redus.

Partea cea mai interesantă din „Zee” (ea ar fi meritat o mai mare dezvoltare) este obținută din prelucrarea unor silogisme provenite din teoria informației și din cea a sistemelor. În mod special atrăgătoare sint apropierea pe care autorul le face între mecanismele circulației informațiilor într-un sistem inanimat și cele ale evoluției sociale. Transpunerea ideii de revoluție în mediul arid al componentelor unui sistem de tipul calculatorului electronic — nu știu cit de originală — este realizată cu o reală ingeniozitate.

VOICU BUGARIU

Răzlețe

Colocviile revistei „Vatra”

În zilele de 29—31 mai a.c. la Tirgu-Mureș s-a desfășurat cea de a doua ediție a Colocviilor revistei „Vatra”, manifestare literară organizată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă și colecțiivul redacțional al revistei „Vatra”, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor. consacrate dezbaterii unor probleme de fond ale fenomenului literar contemporan, Colocviile din acest an au avut ca temă Romanul actualității și actualitatea romanului. Inaugurate în Sala de oglinzi a Palatului Culturii din Tirgu-Mureș, lucrările Colocviilor au fost deschise de tovarășa Antoaneta

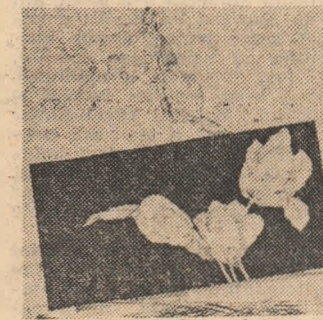
Somod, președinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă, în continuare luînd cuvîntul tovarășa Angela Isăroiu, secretar al Comitetului județean P.C.R. Mureș, Mircea Iorgulescu, membru al Biroului Uniunii Scriitorilor, și Cornel Moraru, redactor șef al revistei „Vatra”. La dezbateri, care au continuat și în ziua de 30 mai, au luat cuvîntul: Augustin Buzura, Maria-Luiza Cristescu, Dan Culcer, Anton Cosma, Mircea Ivănescu, Norman Manea, Radu Mares, Marin Mincu, Dumitru Mureșan, Platon Pardău, Vasile Sălăjan, Gheorghe Schwartz,

Mihai Sin, Laurențiu Ulici, Eugen Uricaru, Tudor Vlad, Grigore Zanc. Au participat, de asemenea, Gabriela Adameșteanu, Virgil Ardeleanu, Nicolae Băciut, Ion Calion, Radu Ciontea, Marius Ghica, Hajdu Gyöz, Janoszhazi György, Bedros Horasangian, Lazăr Lădăriu, Maria Mailat, Ioan Radin, Marius Tupan. Discuțiile au fost coordonate de Mircea Iorgulescu. Au avut loc, în aceste zile, și o serie de întîlniri cu cititorii — la Casa de cultură a orașului Luduș, la Întreprinderea Metalurgică „Republica”, I.P.M., „Sport”, I.P.L. și Clubul Tineretului din orașul Reghin, la I.A.S. Batoș. A fost făcută o vizită de documentare istorică la Muzeul eroilor de la Oarba de Mureș. Atît în cadrul dezbaterilor, cit și cu prilejul întîlnirilor cu oameni al muncii, au fost discutate o serie de aspecte ale romanului românesc de actualitate, reliefindu-se necesitatea unui

ferm angajament moral și artistic față de realitățile vieții contemporane, a deschiderii spre nou și înnoire, în acord cu exigențele problematice și estetice ale timpului de azi și ale dezvoltării literaturii naționale, a imbinării dintre perspectiva prezentului și perspectiva istorică. Purtate într-un spirit deschis și responsabil, avînd un pronunțat caracter de lucru, prilejuind un bogat și util schimb de opinii, dezbaterile au scos în evidență preocuparea scriitorilor participanți pentru realizarea unei literaturi de valoare, profund angajate în viața contemporană.

La manifestările care s-au desfășurat în Tirgu Mureș și în celelalte localități din județ scriitorii participanți au fost însoțiți și întîmpinați de tovarășii Florin Ciotea, vicepreședinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă, Maria Rusu, secretar al Comitetului orășenesc P.C.R. Luduș, Fanea

Mihai, de la Comitetul orășenesc de cultură și educație socialistă Reghin, ing. Chiriță Sărmășan, director al I.M. „Republica” Reghin, Ioana Mărgineanu, secretar al Consiliului orășenesc al sindicatelor Reghin, Ioan Truță, secretar al Comitetului orășenesc U.T.C. Reghin.



VALERIA MOLDOVAN: Reflex (alele)

Sînt mîndru de generația mea

— Sînt zece ani de la debutul tău editorial, răsîmp în care ți-au apărut cinci volume, o antologie, plus prefețe și postfețe. Nu crezi că ai publicat prea mult?

— Nicidecum. Sînt autorul unei singure cărți (*Istoria poeziei românești*), din care am publicat fragmente însumînd cam jumătate din întreaga lucrare. Tot ce am scris este despre poezie. O jumătate de carte în zece ani îți pare chiar așa de mult? Eu zic că, pînă la 35 de ani, e destul de puțin...

— Totuși, în cărțile despre Costin, Barbu și Bollic, nu le-ai ocupat exclusiv de poezie.

— Dar autorii m-au interesat în primul rînd ca poeți. Paralel cu *Istoria poeziei*, lucrez la o carte despre proza nefectivă românească, de la scrisoarea lui Neacsu pînă la cronicile sportive ale lui Fănuș Neagu. E un domeniu fascinant și în prea mică măsură explorat. Capitole din această sinteză am publicat în cartea despre Costin, în postfața la Grigore Ureche și în volumul despre Bollic. La Ion Barbu am analizat literatura epistolară. Dar, cu excepția lui Grigore Ureche, toți scriitorii de care m-am ocupat au fost poeți.

— Vorbeai în prologul *Istoriei de tainele apărute în fața istoricului literar*. Care sînt cele dezlegate de tine?

— Lasă-i pe alții să le descopere!

— Ce poate fi redescoperit, de pildă, pe „itinerarul” Filotei-Văcărești?

— Totul. De la amănunte interpretative asupra fiecărei opere pînă la problema generală a organicității poeziei românești din secolele XV—XVIII. În plus, sînt încă multe lucruri de descoperit, nu doar de redescoperit. După cum mai sînt încă multe de făcut în privința cunoașterii textelor propriu-zise. E suficient să amintesc că prima traducere modernă integrată, în românește, a *Prisacilor* lui Filotei a fost efectuată abia în 1985, de Dan Horia Mazilu, la rugămintea mea. Am inclus-o în antologia din acel an.

În privința „itinerarului” de care vorbești, nu s-a văzut că ceea ce-i uneste pe Filotei și Ianache Văcărescu este cultivarea encomiastică. De la cea religioasă și rudimentară a fostului logofăt al lui Mircea cel Bătrîn s-a ajuns la aceea evasi-laică a compunerilor „la stema”. Naratiunile versificate din secolul al XVIII-lea oferă o pronunțată liricizare. Apare acum organic lirica tinguioasă, a cărei expresie encomiastică o va impune Ianache Văcărescu. Scriind altă encomiastică erotică (novatoare), cit și alta politică (în cel mai cuminte stil tradițional), el sugerează foarte limpede organicitatea devenirii poeziei noastre.

— Cum ai evitat interferențele cu sectoarele în care există pericolul repetării?

— Pericolul acesta există în toate sectoarele istoriei literare,

neputînd fi, deci, evitat. Este, de altfel, marele risc al disciplinei noastre: ni-l asumăm, practicînd-o. Sînt concluzii la care ajungîm fără să citesc critica anterioară, dat fiind că analizezi aceleași texte, care impun ele însele unele interpretări. La cartea lui Pompiliu Constantinescu despre Argezi (nereeditată) am ajuns după ce îmi redactasem capitolul despre poet. Unele concluzii coincideau cu cele ale criticului interbelic. A trebuit, firește, să-mi refac tot capitolul. Nu a fost nici prima, nici singura dată cînd mi s-a întimplat așa ceva. În general, analizez întii operele, citînd ulterior bibliografia critică. Ce să fac însă în cazul textelor critice clasificate prin sistemul de învățămînt? Aici există marele risc de a repeta involuntar lucruri deja spuse.

Mircea Scarlat



Prezență

Născut la 10 aprilie 1951, Cervenia (Teleorman). Școala urmată la Alexandria, facultatea la București. Licențiat în filologie, 1975. Specializare la Universitatea din Viena (1980—1981), cu o bursă Herder oferită la recomandarea academicianului Al. Rosetti. Profesor de limba franceză la Liceul de matematică-fizică din Alexandria (1975—1983). Din 1983 este secretar literar al Asociației Scriitorilor din București. Membru al Uniunii Scriitorilor. Debut în „Amfiteatru” (1974); la sfîrșitul anului primește premiul revistei pentru critică literară. Volume publicate: *Introducere în opera lui Miron Costin*, Ed. Minerva, 1976; *Ion Barbu, poezie și deznădă*, Ed. Albatros, 1981; *Istoria poeziei românești*, vol. I, Ed. Minerva, 1982 (Premiul Asociației Scriitorilor din București), vol. II, 1984 (Premiul C.C. al U.T.C.); *Introducere în opera lui Cezar Bollic*, Ed. Minerva, 1985; *Poezie veche românească* (antologie și aparat critic), Ed. Minerva, 1985. Texte critice (prefețe, postfețe, repere istorico-literare) la ediții din: Grigore Ureche (1978), Tudor Arghezi (1980), Cezar Bollic (1983), Alexandru Grigore (1983), Marin Sorescu (1984), Modest Morariu (1984). Colaborări la majoritatea revistelor literare românești.

Opinia criticii

„Miron Costin-ul lui Mircea Scarlat e un escu alert prin care ni se propune o lectură din unghi estetic (adică o lectură propriu-zisă, fără altă finalitate) a operii cronicarului. [...] Eseul relevă un exeget dotat cu spirit de finețe și totodată ne convinge că opera lui Miron Costin posedă însuși artistice suficiente de consistente pentru a merita osteneala de a fi citită și recitată.”

Dumitru Micu, *Contemporanul*, nr. 52/1976

„Mircea Scarlat e neîndoielnic un critic talentat, care scrie cu o anume pregnanță, cu orgoliul formulei lapidare. [...] N-are deloc morgă (semn că nu va deveni cercetător academic, ci critic), e, chiar, pe alocuri, prea familiar, însă știe ce vrea și nu moare de sfială cînd trebuie să-și impună punctul de vedere împotriva reputațiilor. [...] Scrisă cu aplomb, inteligentă, *Introducerea* lui Mircea Scarlat este fără îndoială opera unui critic înzestrat.”

Nicolae Manolescu, *România literară*, nr. 6/1977

„Mircea Scarlat, și nu numai el, reprezintă astfel o nouă vîrstă a criticii literare românești [...] În latura strictă a dimensiunilor, această carte (*Istoria poeziei*) reprezintă cel mai ambițios proiect istorico-literar din ultimii ani, iar faptul că și-l asumă un critic tînăr nu este fără semnificație [...] Extrem de interesante sînt de

altfel observațiile de ordin mai general privitoare la originalitatea culturii române, Mircea Scarlat abandonînd curajos vechi și sterile soluții (prioritate, proporții, asemănări) și încercînd altele noi.”

Mircea Iorgulescu, *România liberă*, 1 iunie 1982

„Monografia lui Mircea Scarlat e, prin natura ei, deschisă și provocatoare. Oricite ar fi reținerile, esențialul rămîne că motivele de satisfacție sînt înfinit mai numeroase. E evident că tînărul autor demonstrează certe aptitudini și aduce în multe privințe contribuții de preț. Foarte promițător mi se pare și saltul calitativ înregistrat de la un volum la altul: volumul al doilea e mai încheșat și mai bine scris decît primul.”

Paul Cornea, *Manuscriptum*, nr. 2/1985

„Îmi place la Mircea Scarlat claritatea elocventă a stilului și modul înzestrat în care își expune ideile.”

G. Dimisianu, *România literară*, nr. 41/1985

„Mircea Scarlat e un degustător, un rafinat, care alege de ici și colo, cite o bucată, o supune unui examen atent, în timp ce vaste porțiuni ale materiei sînt refuzate cu un aer de superioritate. Selecția e severă, însă benefică.”

Gheorghe Grigore, *Familia*, 1/1986

L-AU MAI COMENTAT FAVORABIL :

Al. Dobrescu, Dinu Flămînd, Ioan Buduca, Adriana Iliescu, Liviu Călin, Z. Ornea, Radu G. Jeșou, Paul Dugăneanu, Mircea Mihăieș, Ioan Bogdan Lefter, Balogh Joseph, Valentin F. Mihăescu, Ileana Corbea, Valeriu Bărgău, Ecaterina Vaum, Tania Radu, Ioan Lazăr, Vladimir Udrescu, Marin Sorescu, Cristian Moraru ș.a.

L-AU CONTESTAT :

Laurențiu Ulici, Constantin Sorescu, Eugen Barbu, Victor Atanasiu, Cornelii Vadim Tudor, Alex. Ștefănescu, N. Mihăescu, Al. Piru, Adrian Dafin.

— Care ar fi raportul dintre, să zicem, efortul (a se citi plăcerea) zămislirii *Istoriei* și utilitatea ei, ținînd cont de imensa zestre istorico-literară critică?

— N-am încercat sentimentul că, scriînd *Istoria poeziei*, fac un efort. Pînă în 1983, aveam destule obligații neplăcute. Seriam doar în timpul liber și aveam cel mai mare spor în concedii. De atunci mi-a rămas sentimentul destinderii în timp ce lucrez la o carte. Cînd scriu mă simt în concediu.

— Te intrerup pentru a te întreba: de ce ai scris, totuși, *Istoria poeziei*?

— Pentru că, în imensa „zestre” la care te referi, ca lipsea. Mai de vreme sau mai tîrziu, trebuia s-o facă cineva, nu? Faptul că a stîrnit mai bine de cincizeci de cronici și că este citată în exegeze critice mă face să cred că n-am scris-o degeaba. Și a mai fost un motiv: de o carte ca aceasta, ori te apuci la tinerete (riscînd să faci multe greșeli datorate lipsei de experiență), ori n-o faci niciodată.

— A propos de cronici: cum îți explici manifestările critice extremiste?

— Am avut șansa să fiu contestat de timpuriu și vehement. E tonifiant să te știi citit cu creionul în mînă de cineva care îți caută nod în papură. Criticii care te pretuiesc îți dedică un articol; cei care te contestă scriu, uneori, adevărate monografii. Pînă acum, eu am avut parte de două: una în patru episoade, alta în șapte! Din generația mea, se pare că doar Florin Iaru mă concurează în această privință. Dar el are un singur monografist. În gazetărie, e chiar nevoie de atari manifestări critice; căci altfel ar lipsi tocmai sarca și piperul vieții literare. De aceea sînt uitați destul de greu oameni fără operă, dar cu venin, precum Alexandru Grama, Sorin Toma și... dar mai bine mă opresc aici.

— Anul trecut ți-am surprins un suris îngăduitor după ce apăruse cronică uraganică a lui Cornelii Vadim Tudor în „Săptămîna”.

— Cum să nu zîmbești la citirea unui nume care se expune cu atita consecvență ridicolului? De la gafa antologică despre Procopius pînă la folosirea incorectă a termenului *Saturnalii*, totul te face să zîmbești.

— Se vorbește mult de o generație de scriitori tineri care ambiționează să restructureze literatura (mai ales proza scurtă), decretînd facit o criză a esteticii. Care ar fi raportul dintre originalitatea și licența acestor scrieri experimentale?

— Nu toate scrierile tinerilor sînt experimentale și, în orice caz, balanța înclină, la o privire de ansamblu, în favoarea originalității. Această generație există și are deja un profil distinct în poezie, proză și critică. Cînd se vor juca piesele lui Matei Visniec, publicul va avea și revelația unui mare dramaturg.

Sînt mîndru de generația mea, bogată în personalități creatoare ce nu mai au nevoie de „încurajări”. Faptul că avem și două-trei uscături arată că sîntem deja o pădure viguroasă, cu evoluție normală, iar nu o seră ce trebuie îngrijită de alții.

Eșantion

„De poezia bacoviană te apropii ea de chiliia unui ermit: podoabele te stînjeneș și, împreună cu ele, toate plăcutele nimicuri ale civilizației. Cîndva, într-o țară depărtată, mi s-a întimplat să am sentimentul că ceasul de la mînă este stînjinit, că geanta de pe umăr este prea grea și că o bună parte din veșminte ar putea lipsi. Ermitul care locuia în oiaia evasj pustie — venit și el de departe — nu mi-a adresat nici un cuvînt; dar cit de grăitoare i-a fost privirea cercetătoare îndreptată asupra-mi! Mi-a venit în minte, spontan, poezia bacoviană. Austeritatea ei oferă un posibil echivalent al traiului aceluia pustnic căruia, în ordinea lumescă, nimic nu-i lipsea, cu toate că un geamantan obișnuit i-ar fi adăpostit, ușor, întreg „avutul” material. M-am gîndit atunci că ceea ce-l singularizează pe Bacovia între poezii românești nu este sărăcia, ci austeritatea mijloacelor; o austeritate autoimpusă, care a

Între propensiunea spre exegeza științistă, spre rigoroarea demersului de gîndire analitică, nu rareori marcată de surprinzătoare accente de originalitate și de note eseistice, există contraste de fortissimo și andante. Notele eseistice ce preliminează comentariul propriu zis sînt un fel de escapade sentimentale ce pătrund în universul bacovian, asemenea unui călător în odaia unui ermit, cu o prudentă pioșenie. Afinitățile electice sînt cele care inițiază întîlnirea. Aceasta nu se produce oricum ci mediată de o anume stare de spirit, de o anume dispoziție interioară, asemenea unui yogin care își pregătește intrarea în ambianța diurnă, purificîndu-se prin salutul soarelui. Aici, ritualul este impus de austeritatea, de sensurile grave ale poeziei bacoviene, de necesitatea unei explorări adecvate și, de ce nu, a ek-staziei re-

ceptării. Lucru sugerat și de comparația retorică care alătură poeziei austeritatea catedralilor protestante. Se deschid în același timp, prin intermedierea imaginilor arhitectonice, perspective vizuale de înaltă plasticitate, incitînd meditația atît asupra sensurilor profunde cit și asupra conotațiilor și marginaliilor acestor reprezentări. Ochiul de ciclop al lui Mircea Scarlat cuprinde o foarte clară imagine panoramică, de detaliu și de structură. Este privirea topografului care planează deasupra unui lanț muntos și în același timp privirea pădurarului și o geologului.

În respectarea criteriilor de abordare (definiție pe care autorul o dă obiectivității criticii) Alecsandri (alegere ce ar părea hazardată) îi servește exemplar în punerea în relație cu Bacovia. Paralela este realizată prin simultaneitate și antiteză. Întru demonstra-

ție, autorul creează cîteva puncte mobile de perspectivă în estetica poezilor comentate, reprezentate aici de conceptele de „închidere” și „deschidere”, făcînd ca mișcarea lor să deseneze o hartă a principiilor tehnice și motive poetice, susceptibile de a fi interpretări din aceste unghiuri, puncte ce pot, prin libertatea asociativă și ingeniozitatea autorului, să migreze oricînd pe traiectorii de semnificații deosebite, oferînd lectorului proiecția unor multiple direcționări de ordin estetic.

Stilul lui Mircea Scarlat refuză limbajul critic curent, expunerile sterile, fad-constatare ori ambiguitățile savante. Este balet și nu sarabandă. Este balet și nu mers pe jos. Dialogul rigorii și supletii stilului confirmă acest lucru.

Lecturi complementare

De ce nu avem o istorie a literaturii române contemporane? Printre complicatele motive, și dintr-unul mai simplu: pentru că ar trebui să avem mai întii istorii pe genuri. Istoria unei epoci plurivalente și contradictorii, de o extraordinară bogăție evenimentială nu poate fi scrisă fără a-i cerceta, una câte una, faliile. Buna lor cunoaștere microscopică nu poate ignora, în acest proces, contextualizarea, dar ea este, în realitate, o premisă necesară a corelării caracteristice privirii istorice integratoare. O imagine globală a pădurii e imposibilă în absența unei riguroase zonări. Cine o crede posibilă își face iluzii: nu din cauza copacilor nu se vede pădurea, ci din cauza examinării lor de-a valma. Ochiul inapt să perceapă specia reduce pădurea la notiunea de individ. Or, multă vreme, din literatura contemporană n-au fost monografiate, indiferent de dimensiunea «monografică», decît individualitățile. Chiar despre scriitorii mărunți s-au scris articole cu acest scop. Pe specii și genuri, sintezele au apărut mai anevoie. Dintre cauze nu pot fi ignorate cea mai dificilă și cea mai elementară: o sinteză, fie și atunci cînd își limitează obiectul la o specie sau la un gen, pe de o parte, îi impune autorului să implice diagrama social-politică a epocii (or, în condițiile specializării înguste și fugitive în cercetarea literară și pe fundalul unei dinamici vii și complexe a diagramei înseși, puțini se pot încumeta să iasă în întîmpinarea acestui imperativ), iar pe de altă, la cîlelalt pol al complexității cauzale, îi solicită autorului ce se simte capabil să satisfacă prima exigență un sacrificiu eremitic, dar asumarea lui lăuntrică nu poate produce dacă nu i se asigură înlesnirea din afară. Nu e întîmplător că avem mai multe sinteze ale poeziei contemporane și se mai anunță și altele, desi, datorită simțului special, al unei variabile a fineții expresive, pe care îl pretinde, critica de poezie e mai dificilă și mai laborioasă decît oricare alta. Dar cum poezia unei epoci poate fi descrisă, mult mai mult decît proza, fără a o implinti numaidecît în contextul originar și cum poate fi «parcursă», «survolată», «foiletată», s-a putut face abstracție de obstacolul natural care stă în calea analizei ei. Proza însă nu poate constitui obiectul unei sinteze veritabile dacă nu e înscrisă în epocă și dacă nu se aventurează cineva capabil de acest gest să-i cheltuiască ani buni de viață pentru buchisirea ei.

Iată de ce hotărîrea lui Cornel Ungureanu de a consacra prozei noastre contemporane o amplă sinteză sub titlul **Proza românească de azi**, din care a și tipărit un masiv prim volum (numără 725 de pagini!), stă sub semnul unei temerități ce s-ar cuveni să uluiască și al unei frumoase voințe autosacrificiale. Criticul publică aproape săptămînal într-o revistă (în „Orizont”-ul timisorean), dar nu e un batailleur al actualității: nu ține să se pronunțe cu rapiditate asupra unei noi apariții, îi vine peste fire să facă și să desfacă ierarhii, iar culisele victii literare par a-i fi străine. E, mai degrabă, unul din contemplatorii ei din umbră. De multă vreme pare a se fi instalat într-un unghi propice perspectivei istorice.

A privi «din umbră» înseamnă a privi dintr-un punct de dincolo de epocă, de unde amănuntele nu mai pot sufoca liniile de forță ale unui fenomen. E punctul în care timpul și-a făcut lucrarea, prin oameni, firește, dar, acolo unde a fost cazul, le-a împăcat punctele de vedere și le-a conciliat judecățile contradictorii. Din acest punct, jocurile victii literare nu mai spun mare lucru. Focurile de artificii care, la timpul lor, au putut distra atenția de la valoare — element fundamental într-o cultură — și care, uneori, au putut să rănească, asemenea unor arme de foc, s-au stins în posteritatea în care istoricul contemporan cu faptele (și prins cîteodată în magma lor, ca insecta în boaba de chihlimbar) e dator să se închipuie.

Stînd «în umbră», Cornel Ungureanu nu numai că și-a agonisit timpul în care să citească din doască-n doască proza de azi, dar și-a asigurat și privilegiul de a o scruta cu ochiul unei transcendente

unele ezitări-se simt după numărul, nu scoboritor, ci oscilant, de pagini repartizate autorilor.

Într-o sinteză, valorizării îi revine un rol de căpetenie și nu dintr-o curiozitate copilărească, cititorul de toate zilele al literaturii, cititorul specializat și autorul însuși e dornic să ia cunostință, înainte de toate, de tabla ei de valori. Cornel Ungureanu nu se ferește să judece, să aleagă, să opteze. Să scoată în față o carte și să respingă alta. Să se lase entuziasmat de un autor și să-și exprime indoiala în legătură cu altul. Îndeobște, valorizează clar, dar își nuantază verdictul printr-o consecvență — situație a scriitorului în momentul istoric, în teritoriul literar în care s-a afirmat și în generația din care face parte, cit și printr-o atență raportare a cărții sale la producția editorială a zilei și la opera sa integrală. Astfel corelat, verdictul negativ nu va putea niciodată să jignască.

După ce selectează din pietrișul **Unui om între oameni** nestematele, criticul conchide spîlîndu-se pe mini: „Așa trebuie citit **Un om între oameni**: ca o supunere la exigențele epocii. O supunere fanatică, prin care scriitorul renunță la

rile ei, un itinerar prea puțin solicitat de repere mari». Aceeași circumscriere metodică, nepătîmășă a obiectului: în jurul lui, judecata se dezvoltă în cercuri concentrice. Explicația nu scuză neimplinirile, esecurile și tarcele, dar favorizează abordarea lor mai calmă și mai înțelegătoare. Maniera de a diagnostica a lui Cornel Ungureanu e a unui medic care se pricepe să-i comunice pacientului adevărul crud fără a-l agresa psihic.

Dacă superlativita e un rău al victii noastre literare, într-o sinteză care joacă pe cartea valorizării, superlativite au o necesară funcție de **distinguo**. Și cînd simte nevoia de a-și incununa autorii cu lauri, Cornel Ungureanu oficiază metodic, ca într-un ritual al marilor severități. Cele mai multe din superlativite lui evidenciază o dimensiune specifică a operei și desemnează cu precizie punctele în care excellează scriitorul. Cu privire la Nicolae Breban: „Puțini dintre autorii români sint balcanici au atîta încăpătînire și cu atîta fervoare, descriptori meticuloși pînă la exasperare a **locului** în care se mișcă personajul”. Cu privire la Teodor Mazilu: „Nimeni nu luptă pentru reabilitarea cotidianului ca Teodor Mazilu — pentru demistificarea lui, pentru despozierea lui de restul vorbelor mari”. Cu privire la Eugen Barbu: „După Sadoveanu, Eugen Barbu este primul prozator ce oferă literaturii istorice, operei de evocare istorică un limbaj nou, independent constituit”. Cu privire la Nicolae Velea: „Într-adevăr, de la Caragiale și Marin Preda, nimeni nu a produs, în spiritul maestrului, dialoguri alit de pline de sens”. Scriitorul pe care criticul îl superlativizează cel mai abundent e Marin Preda, „cel mai de seamă” din ultimele patru decenii și, pe nu puține coordonate artistice, cel mai de seamă din literatura română. Formulele critice sînt nete: „Nici un scriitor român nu are, așa ca Marin Preda, sentimentul realului”; „Nici unul nu recepționează **teroaarea** realului așa cum o recepționează **Marin Preda**”; „În toate romanele lui Marin Preda paginile colocviale, conversabile, sedentele (comunicarea prin cuvînt) ocupă un spațiu foarte amplu, poate mai amplu ca în opera altui prozator român”; „Ilie Moromete era primul tîran al literaturii române care avea o **viață interioară** de mare expresivitate”; „Prin Ilie Moromete dar și prin Nicolae, scriitorul captează vocile pămîntului, așa cum n-o făcuse nici un prozator român” etc. etc. Adevărul e că judecătorul nu încheie ochii la scîderile de tonus, deficiențele de construcție, și ruperile de flux ale unora din textele lui Marin Preda. Din toți cei 27 de prozatori pe care îi prinde în sumar, el îi dă însă un sentiment singular de inextricabilă plenitudine estetică și morală și de înaintare organică a literaturii române în ritmurile modernității.

Poți fi ori nu de acord cu judecățile de valoare ale lui Cornel Ungureanu, dar nu poți să nu recunoști că ele nu sună niciodată a gol. Înlotdeauna țînesc dintr-o trăsătură definitorie a operei. Intelpeciunea în valorizare e însușirea cea mai frapantă a primului volum din **Proza românească de azi**.

CONSTANTIN SORESCU

*) Cornel Ungureanu, **Proza românească de azi**, Editura Cartea Românească, 1985

Un tinăr autor, o carte

Mircea Cărtărescu — „Totul”, Editura Cartea Românească, 1985

Încă de la debut („Faruri, vitrine, fotografii”, ed. Cartea Românească, 1980) două trăsături determinante ale poeziei lui Mircea Cărtărescu au fost semnalate de critica literară: **inventivitatea** lexicală pe care o împingea cu entuziasm Nicolae Manolescu și **disponibilitatea** totală a autorului pentru o „infinite” de stiluri și maniere. Date fiind noutatea controversată a experienței sale, ingenuitatea nu lipsită de o anumită doză de juvenilită agreșivitate, aerul ostentativ de „prospăt vopsit” cu care erau etalate producțiile, ambele observatii — în pofida justetiilor lor — l-au implicat pe tinărul poet într-un dublu conflict: în primul rînd cu statutul de mare putere poetică a lui Nichita Stănescu alături de care versurile sale au fost așezate și, în al doilea rînd, cu ideea de **originalitate** — mobilitatea stilistică a lui M. Cărtărescu constituind pretext pentru însinuări ce nu oculeau termenii de pas-tise și parodie.

A trebuit să apară și al doilea volum („Poeme de amor”, ed. Cartea Românească, 1983 — cu o prefață de Zoe Dumitrescu Bușulenga) pentru ca autorul să confirme „imaginația lexicală nesfîrșită” și să infirme lipsa originalității. Dar mai important este faptul că odată cu acest volum poetul își conturează o direcție distinctă, luînd în stăpînire un teritoriu

pe care îl va explora de acum înainte cu mijloacele cele mai neobișnuite: **conflictul** dintre adolescentă și maturitate oglîndit în cel mai acut sentiment ce însoțește această „ruptură” de vîrstă: **dragostea**. Mircea Cărtărescu devine astfel poetul din literatura română contemporană care pune în discuție cu cea mai mare hotărîre, totalitar, obstinat atît sentimentul cit și poezia pe care acesta o generează.

Adolescent în plină clandestinitate a afectului: „dacă vrei, îmi poți vedea apartamentul / unde voi fi foarte cuminte, îți jur, cit o să vrei tu” (**Ecou de romanță**), echovian pînă la ridicol în gesticulație: „doamne, m-ai chinuit, m-am chinuit pentru tine / și am vîrsat și am plîns isteric și mi-am băgat unghiile în podul / palmelor pentru tine / și m-am înfășurat în perdele și am smuls-o și am căzut cu ea pe / parchet pentru tine / și am rupt cu dintii fața de pernă doar pentru tine...” (**Femeie, femeie**, în „Poeme de amor”), sau: „as vrea să știu cit am suferit, cum sărutam noaptea mașina de scris (...) cum ne-am spart chitara cu toporul...” (**Regele Soare**, în „Totul”), caragialian pînă la sublim în retorică: „da, te iubesc, da, sunt nebun! / m-a prins și pe mine jupînd că beau tutun, / și eu mi-am lăsat / legătura de git, la tine în pat / și eu sunt...

nembru... popa Pripici / cioclopedică... nu mai știu... / infatigabilă?... calici? / ...” (**Ecou de romanță**), paseist, anatimizînd trecutul ori, dimpotrivă, explorîndu-l ca un arheolog (**Pompei**), fellinian pînă la Zefirelli în dozarea efectelor „sceneice” care nu pot lipsi superproducțiilor sale franco-italo-svevo-rousso le douanieresti, macedonskian pînă la bacovianism, beethovenian pînă la Cristian Vasile, N. Leonard și Zavaidoc: „bagă-mi în carne amfetamină, faianță, beriliu, turcoază / fă-mă tacim, fă-mă pensetă, bigudiu, lampă, vază / desfă-mi inima și dansează!” (**Be-bop baby**) trăind sentimentul ori numai înseninîndu-l și descriîndu-i „simptomele” într-o manieră ce ne poartă cu gîndul la experiențele fratilor Minorvici: „mușcă-mi, mușcă-mi gitul, trage dîre pe pielea spînării mele, / risipește-mi viața, pustiește-mi gîndirea, rețează-mă, alcoolizează-mi ficatul, adu asupra mea rușinea și nebunia” (**Acum te cunosc**) lo-cuînd singur numai cu această fantasmă ani de zile ori scăpînd-o printre degete în cîteva clipe de discuții la cafenea, Mircea Cărtărescu lansează o neașteptată, imensă **provocare** la adresa ideilor de feminitate, iubire, senzualitate, eros, amor în ipostaza lor **literaturizantă**, o provocare, cu alte cuvinte, lansată și istoriei poeziei de dragoste de la origini pînă în prezent. Poetul își rezervă pentru sine **viitorul** de pe pozițiile căruia contemplă, ironizează sau aderă la vreuna din direcțiile înaintașilor, așa cum se întîmplă în poemul „**O seară la operă**”, adevărat spectacol de virtuozitate stilistică.

Se impune o remarcă: șansa unei astfel de întreprinderi — pentru a nu cădea în siropul sentimentalismului ori în ridicolul cel mai licențios — este

să fie sau „crudită” sau ironică (adică: detașată, relativă, sustrasă zonei **exclamativului**). În ultimul său volum de versuri, (**Totul**, ed. Cartea Românească, 1985) poetul optează pentru o atitudine cînd fals romanticoasă, cînd tragicomică, cînd autoironică, asigurîndu-și o mai mare mobilitate a viziunii și, în același timp, o excelență adevărată de discursului unui „obiect” de studiu pe care nu intenționează să-l epuizeze într-o adormitoare manieră enciclopedică. Gravității esesitice, inexpressive exhaustivității le sînt preferate grațioasă și poetică ironie, spiritul ascuțit, voluptatea detaliului privit cu ornament al unui fantastic edificiu al discursului liric bazat pe acumulare și discontinuitate, pe improvizație într-un „cadru” limitat, ca în jazz-ul modern, pe o tehnică imprumutată pară de la montajul cinematografic.

Notabile erau, în versurile mai vechi, **fastul** apariției feminine, cheltuiala nesăbuită de minerale rare, de pietre prețioase, risipa de stoffe și parfumi, poetul comportîndu-se aidoma unui calif imprudent cu bogățiile sale în fața celei pe care vrea s-o cucerească: „seara puneam în geamurile magazinelor unirea lamele moi de lapis lazuli / mașinile parcate păreau indoite din stanioli cu miroseau a patchouli...” (**Istoria unui ocean**, în „Poeme de amor”). Mai tirziu va pune la bătaie denumiri geografice, băuturi cit mai străine, sateliți, circuite integrate, petrol, șlagăre mondiale, colosale garde-robe, decoruri demne de un Hollywood oniric.

Cu timpul, procesul de desolennizare s-a accelerat: în „**Totul**” privirea poetului se pulverizează în cele mai diverse medii unde feminitatea este descoperită și cîntată fără dis-

criminare, cu o nuanță de tandrețe și chiar de umor: ipostaza de vînzătoare: „ah, tantă / cum ai ajuns printre cutiile de rezonanță? / oripitindu-te cum arculus îl trage pe coardele reci lăcătusul” (**Fata de la instrumente muzicale**), ipostaza de dascăl: „ah, domnișoară, ba nu, profesoară! / ... ce-ti face scoala de tip nou din pantelimon” (**Pe cînd mă hîrberese**), emancipată: „crai așa de evoluată, cochetă, șarmantă și fită / încît pînă și omusulor din gîtul tău se trăsese / mai mult decît al meu din maimuță” (**Be-bop baby**), flirtînd cu eruditia: „recunoșc, ești fantastică în pulovărul mov. / as vrea să te fi văzut în el Tzvetan Todorov” (**Regele Soare**), cea care știe ce să aleagă din viață: „Părul tău transparent, de magnet și amant / era mai negru ca negrii care mîncă la braseria de la hotel Dorobanți” (**Regina scrumbilor**), mamă, savant la planșetă, fiară, crudelă, dezabuzată, frivolă, angelică. Feminitatea este aici omniprezentă, **respirabilă**, pămînt salvator după un deluvii al singurătății ori ca poemul „**Arca lui Noe**” ori căutată frenetic, prin timp și spațiu ca în „Ierihon”, unul din cele mai tensionate poeme ale volumului.

La flacăra unei stări de spirit care este deopotrivă vîrslă și sentiment, construcțiile reci, complicate, înghețate în spasmul lor cerebral cu care poetul ne obișnuise de primele versuri încep să se topească încercate de o energie necunoscută. Ascuns, discret, tăcut, retrațînd îndărătul retortelor sale, Mircea Cărtărescu își umanizează cu o picătură de elixir fermecat uriașele mecanisme pe care s-a ambiționat să le insuflețască.

TRAIAN T. COȘOVEI

Ei sint contemporanii mei

Libertatea de a te retrage la fermă

Intrucitva asemănător experienței cu bagheta de ebniță ce atrage bucățelele de hirtie mi se pare fenomenul Geo Dumitrescu, ce magnetizează, dinainte de-a fi amuzat eu abecedarul, scrisorile debutanților acestui sfârșit de mileniu.

Citit trestie gânditoare și timbrată, cit fag împăturit și parfumat, cite cisterne de melancolică cerneală s-au abătut fără milă asupra Poștei sale. Reviste s-au scufundat (uneori cu echipaj cu tot), mări s-au învolburat, numai Geo Dumitrescu a ieșit proaspăt din naufragii inotând voiceste spre o nouă fregată, mândră de a lua la bord un pasager cu asemenea firmă.

Generații întregi și-au dat obolul migratoarei sale Poște, cu jertfe și cu arderi de tot ca la templele sfinte (debutanții în stare pură, la Poșta redacției iși, la Poșta redacției răposai, acea faună poetică și răbdătoare și cumsecade, etern lipită de săptămânala rubrică, aidoma moluștelor de chila corăbici, vegetind între „deocamdată nu” și „mai trimiteți!”).

De meserie reparator de amanahuri, Geo Dumitrescu, copilul toribil al generației războiului, dregea pe la începutul anilor '50, la domiciliul clienților (Cluj, Iași), foile culturale, descinzind în provincie avintat și cu unelte noi, de fără să vrei te gindește la potrivite versuri argeziene: „Virginal, candid și holtei, / Dumnezeeste / Cel-de-Sus și din veac binevoieste / Să-și

scoabore sfintele scule / Piață la tubercule”.

Entuziast nemintuit, Geo Dumitrescu, cu vocația-i de diriginte, l-a trimis odinioară pe elevul Marin Preda la colț, pe coji de nucă, pentru vina de a fi colorat mai mult decât cerea rețetă un tablou de epocă — dar nu peste mult timp (în schimb pentru îndelungă vreme) a fost el însuși strivit de entuziasmul altora și uite-așa, din libertatea de-a trage cu pușca a ajuns la libertatea de-a sta pe marginea terenului, până prin '63, cind aventura sa lirică a început din nou să miroasă a pulbere și trotii.

Versurile-i contaminate parcă de scepticismul deloc amar al lui Henri Michaux, aveau să facă de aici înainte scoala, ironia geo-poetică fiind mestecată de nenumărați barzi, dizolvată ca o bucăciță de zahăr cubic în ceaiurile personale, dându-le multora iluzia că simțul umorului se poate transplanta ca unghia de la picior, iar pentru a fi spiritual nu-i nevoie de altceva decât de puțin ambiț. Numai că dacă melancolia se poate mima cu succes, ironia pe care n-o ai de acasă, devine jalnică și periculoasă ca un bumerang în mina unui handicapat. Frații siamezi cu alergii la ironie (mediocritatea solemnă, prostia dedată la profunzimi), umoriștii scremuți, veselii scrișta-scrișta pe hirtie, zumzăie cultural în marea familie a mandolinistilor, a cîntăreților pe-o singură coardă, exclusi-

viști și intransigenți, sugind toată viața aceeași bomboană rîncedă.

Părintele poeziei ironice românești nu face cituși de puțin cu ochiul spre galerie, deloc dispus a gădila pe burid vreun cititor fărnac. Aidoma marilor comici întristați ai ecranului, Geo Dumitrescu pare un supraviețuitor al tragediei bufe, un spectator implicat, un patetic scăpărător și activ.

Excesiv de deștept pentru un poet, Geo Dumitrescu a strecurat în propria-i poezie atita otravă, cită îi e necesară unui cititor intru dobîndirea imunității; de aici poșta de-a degusta fără frică, în continuare, din acidulatale sale produse. Cererea de pe piață, mai mare decât oferta, pare paradoxală acum, cind poezii nu ostensec de-a azvirli cu „chirpici” în consumatori.

Zgîrcenia geodumitresciană e deja legendară. O inedită de Geo Dumitrescu ar echivala cu apariția unui zimbri în plină zi pe Calea Victoriei. Sătitis de literatură, și nu numai, ne obligă așadar să-i luăm în serios profetiile din 1942: „Citeva versuri am să mai scriu despre tine, dragostea mea, / înainte de-a ajunge om mare / bogat / și-am promis cu ocazia ultimului sărut, e-am să cumpăr / o mașină americană aerodinamică de treierat.”

Devenit om mare și bogat în ani, Geo Dumitrescu se joacă de-a Tudor Argezi la marginea aeroportului Otopeni, cu acru de deasupra casei treierat de aerodinamice mașini, cultivind levănția în locul elegiei și Herba Basilici în locul odei.

Evadind din cultură în agricultură, literatura contemporană a pierdut un mare poet și a cîștigat un nou fermier.

MIRCEA DINESCU

Detectorul de inexactități

Jean Bart într-o publicație rarisimă

Am consultat, zilele trecute, cele două bibliografii ale lui Jean Bart, datorate cercetătorilor literari Sevastia Bălășescu — Jean Bart (Contribuții la o bibliografie) București, 1978, 13 pagini. Extras din Limbă și literatură, Vol (numul) 25. (Societatea de Științe Filologice din Republica Socialistă România) și C. Mohanu — Jean Bart — Bibliografie în Jean Bart Serieri, [Volumul] 2. Schițe marine. Din lumea porturilor. Eupropolis. Insemnări și amintiri din perioade. Ediție îngrijită, note și bibliografie de C. Mohanu. București, Editura Minerva, 1979, p. 597—657, cu scopul de a depista o cărtuție rarisimă în care se găsește unele insemnări ale celui ce a scris Datorii uitate. Faptul că nu am găsit-o menționată în nici una din lucrările menționate nu m-a mirat, deoarece cartea e foarte rară. Despre ce este vorba? Se știe că Jean Bart a desfășurat o intensă activitate în cadrul Caselor Naționale, instituție de inițiativă particulară pentru învățături și îndemnări bune, recunoscută persoană morală și juridică pe baza referatului întocmit de dr. C. Angelescu pe cind era ministru. Asupra acestui moment din biografia lui Jean Bart a scris C. Mohanu lucruri pertinente. Nu mai e cazul să revenim. Precizez că în publicația — O latură din doctrina Centralei Caselor Naționale. Sumarul sedințelor preliminare pentru formarea legii a 3-a (5 sedințe, în 1931), Breaza-Prahova. Tipografia „Glim”, [1936], 64 pagini, (Centrala Caselor Naționale). Cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la înființarea Caselor Naționale se înființese citeva opinii ale lui

Jean Bart de o mare actualitate privind rolul culturii în formarea și educarea patriotică a tinerilor. Intrucit nu au fost incluse niciăieri pină acum, voi reproduce numai intervenția finală care mi se pare un veritabil crez al celui atit de inriurit de mișcarea socialistă: „Oricit te-ar îndepărta soarta de satul tău, nu-l pierde din vedere. O legătură sfîntă te îndeamnă a lucra pentru ridicarea lui — sint frații tăi rămași acolo. Ca în pelerinaj, în fiecare an, revino de unde ai fost plecat și inscrie, cu pietate, trecerea ta, c-o nouă faptă bună de interes obytesc. Dacă nu poți cădi biserici, spitale și case de cultură, poți face o fințină sau planta un pom, poți da oricind o mină de ajutor nevoiașului, văduvei și orfanului, poți împărți cărți bune la cei rămași în urmă, în lumea copilăriei tale. Leagă-ți numele de locul obirșiei tale: aruncă, prin pilde, sămînța binelui în petecul de pămînt pe care ai deschis ochii și nu-l uita pină în ceasul cind vei închide ochii — e prima ta datorie. Fiecare om, pe lingă profesiunea care-l hrănește, mai are una, aceea de cetățean. Învață și profesaze-o. Că izolat nu poți trăi în mijlocul semenilor săi. Nu esti decit o particică dintr-un tot. Și animalele trăiesc în societate. Deosebirea e că societatea lor rămîne staționară, iar societatea omenească se perfecționează. Nu privi cu nepăsare la drepturile și datorile cetățenești, ca să nu te plîngi, mai tirziu, că a rămas cirna în mina celor răi. Dacă cei buni se dau în lături, fatal se deschide drum larg celor răi. Rezistă, fără teamă, unei opinii publice greșite, asta înseamnă a mări respectul persoanei tale. Fă-ți datoria din conștiință, nu din interes. În orice împrejurare politică sau socială să ai în vedere că dreptatea este suprema lege — este adevărul în acțiune. O nedreptate, făcută unuia, este o amenințare pentru toți. Chiar cind te așteaptă suferința, să ai tăria de a spune adevărul și către cei cărora nu le-ar conveni. O societate nu pierde decit atunci cind nu cunoaște adevărul sau îl desconsideră.

Cetățenii conștiinți trebuie să lupte pentru apărarea legilor ce aceeași ardore cu care lupăta pentru apărarea patriei. Numai dacă poți să te stăpînești pe tine însuși, ai dreptul să conduci pe alții. Nu uita că minia este cel mai rău sfătuitor. Adevărat se poți rădăci iertind. Un semn de bunăte, făcut cind trebuie, mișcă pe cei mai rău suflet. Vorba ca și săgeata nu mai revin; observă să nu fie otrăvită, nici prea ascuțită. Nici o vorbă împotriva apropiului să nu o crezi fără dovadă. Nu te rușina că ai fost respins de la un post ce-l meriți, rușindu-te că ocupi un post pe care nu-l meriți. Prin două căi poți ajunge în frunte: pe calea meritelor tale, sau prin prostia celorlalți. Oricit te vei ridică, dacă nu meriți locul unde ai ajuns, nu vei putea să te menții, cu siguranță te vei prăbuși. Pentru a aprecia gloria oamenilor mari, să le judecăm mijloacele de care s-au servit spre a o cîștiga, căci adesea gloria și reputația dobîndite în dispreț se schimbă. Munca innobilează, ea este școala caracterului. Munca scutește pe om de trei rele: plictiseala, viciile și sărăcia.

Orice loc vei ocupa în societate, nu uita că omul sfîntește locul.

Nu stîma banul, nici mai mult nici mai puțin decit meriți — el este un bun servitor, dar un rău stăpin.

Lăcomia de bani duce la nedreptate și răutate. (p.35—38) (— Sedința IV, miercuri, 18 martie 1931).

Gîndurile lui Jean Bart sint exprimate, după cum se observă, într-un stil aforistic și cuprind o sumă de învățăminte specifice atitudinii și comportării poporului român dintru începuturi.

În această rarisimă publicație prezenta lui Jean Bart este menționată de douăzeci de ori. Fiecărei intervenții i s-a transferat ceva din structura morală a omului, scriitorului și militanțului socialist Jean Bart.

Această cărtuție nu figurează nici în Catalogul publicațiilor tipărite pe teritoriul județului Prahova 1868—1968. Ploiești, [Multigrafiat], 1969, 209 p. (Biblioteca municipală „N. Iorga” Ploiești). Aici îi era, desigur, locul.

VICTOR ATANASIU

NICOLAE SCURTU

Premiile pentru creație literar-artistică ale U.T.C. pe anii 1984 și 1985

O notă definitorie, de regăsit în modalități diferite, în funcție de specificul viziunii autorilor, de particularitățile înzestrării lor, a lucrărilor de proză distinse cu premiile U.T.C. pe anii 1984 și 1985 este aceea a unei constante preocupări pentru o problematică inspirată din actualitate. Prozatorii tineri — iar referirile îi vizează în mod special pe premianții din ultimii doi ani — tratează chestiuni de marcată gravitate sub raport existențial și moral din viața omului acestor vremi într-un mod firesc, ca să utilizeze titlul însuși al unuia din romanele asupra cărora voi referi în rândurile de mai jos. Tocmai fiindcă înzestrarea scriitorilor este autentică, ei selectează în chip natural — pentru a reflecta asupra lor în chipuri specifice artistice — aspecte și oameni din realitatea în mijlocul căreia trăiesc. Cu alte cuvinte, alari laturi și eroi se impun oricum de la sine conștiinței lor creatoare aflate încă din perioada acestor „pași pe nisip” sub semnul maturității. Atare particularitate se constituie într-o importanță explicativă a faptului că lucrările care au primit această însemnată distincție, sint bogate sub raportul substanței ideatice și estetice. Tocmai fiindcă talentul tinerilor scriitori premiați este vrednic de toată atenția ochiului lor lăuntric i se impune ceea ce realmente merită un atare tratament: prin densitate problematică, prin capacitatea continuă de a invita la meditație. Un alt aspect cu caracter general în ceea ce privește lucrările a căror succintă trecere în revistă analitică constituie obiectul articolului de față este acela că tehnica modernă este a-

șantier. Datele ființei lăuntrice a scriitorului și nimic altceva îl impingeau (determinau) pe acesta să se ocupe de o anume „secțiune” din realitate. Remarcabile prin tinuță, în toate sensurile admise de cuvînt, sint cărțile tinerilor prozatori premiați în 1985. Romanul lui Petre Cimpoșu Firesc (Ed. Cartea Românească) ne pune în fața unui scriitor fără îndoială format. Finețea analizei psihologice este cu alit mai relevabilă cu cit înținem seama că personajul-narator este o femeie. Fără teamă de a greși, se poate spune că este vorba de o performanță: în cadrele literaturii noastre, în genere romanele ori nuvelele în care un autor încearcă a derula discursul epic din unghiul unei femei, ori cele unde o autoare se străduie să ne facă perceptibilă o anume problematică din perspectiva unui bărbat, păcătuiesc prin vizibilită falsitate. Ca și în Tărani de platină, eroii sint selectați dintre oamenii a căror viață de zi cu zi e „umplută” în principal de munca în producție (așa cum în Nopti de trecere eroul este un gazetar ale cărui „personaje” din articolele scrise din obligații de serviciu, aparțin aceluiași tărîm). Viața unei tinere ingineră plecate din Capitală să își îndeplinească

obligățiile profesionale unde, într-o unitate economică aflată într-un loc izolat (caracterizarea e, de fapt, eufemistică), cu dificultățile pe care a prevăzut că viața i le va pune în față, cu acelea pe care nu le-a prevăzut și care totuși apar, aceasta, dar nu numai aceasta, este problematica tratată de Petre Cimpoșu, într-un roman de incontestabilă forță analitică și epică.

Faptul că s-au acordat atitea premii în 1985 unor prozatori aflați la debutul editorial este în sine concludent asupra calității creatorilor din acest domeniu aparținînd serilor mai noi. Ei au părăsit oarecum, un fel de a fi al înaintașilor în proză (ceea ce nu vrea să sugereze, bineînțeles, că au reușit dintr-o dată să fie la înălțimea unora dintre aceștia!) care „își făceau mina”, cum se spune, prin două-trei cărți mai șterse, pentru a parveni ulterior la creația puternică.

Proza sub semnul maturității

Dumitru Toma, în Ioana și alte duminici (Ed. Eminescu) se vedește un narator înzestrat, deocamdată în perimetrul genului scurt, care are datoria de a aduce în povestiri interesul ce va să-l trezească substanța propriu-zisă „trată” în lucrări la nivelul capacității sale, remarcabile, de a contura o atmosferă, de a insinua fine sugestii, plasate în dozajul trebuincios, în direcția halucinantului, a fantasticului chiar.

Cristian Teodorescu este printre cei mai interesanți autori din „noul val”, avînd însușirea de a prinde momente obișnuite din viața unor oameni obișnuți, în modalități reclamate de specificul viziunii pe care vrea să o înculce la lectură. În volumul său de debut, Maestrul de lumini (Ed. Cartea Românească), e vorba de o perfectă alegere și economie a mijloacelor care au darul să scoată în prim plan, în egală măsură, profunzimea și rafinamentul perspectivei epice, densitatea problematicii nu mai puțin asimilarea perfectă a „tehnicii”. Mai potrivit e a folosi pluralul în ceea ce privește ultimul cuvînt al frazei anterioare intrucit Cristian Teodorescu are dublul tact (intuitiv) de a folosi „tehnica” reclamată de context: pagina are și sobrietatea notației realităților din secolul trecut „maestri ai ge-

Constantin Barbu



Născut la 26 ianuarie 1954. Absolvent al Facultății de filologie a Universității din Craiova. Debut în revista „Ramuri”. A publicat volumul „Rostirea esențială. Eseu despre reamintirea Ființei”, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1985.

Desigur, „poeză”. Dar chipul pe care și-l arată cu un fel de încăpăținată liniste obiectivului și privirilor noastre pare să fie exact acela în care se cunoaște, în care se vrea recunoscut. Trăsături energice, și totuși o contragere fragilă, o boare de tip spiritual. Ochiul dilatat, fără luciuri; culoarea lor mălă întoarce lumina spre sine. Omul are aerul unui Cavalier Templier: valoarea pe care o apără, în care se conține, este biblioteca pe fundalul căreia se proiectează „Poza” este deci o emblemă.

Textele lui reproduc aceeași mișcare dublă (și multiplicată) de la (și între) exterior/interior, de la „universul strălucitor” (recunoscutibil, numit — Eminescu, Podul lui Apollodor, Transilvanie, Ion, Neagoe Basarab, vers. limbă română) — și pînă la „casa ființei”, acea „luminoasă Hesperie” (simbol holderlinian). „Patrie-

Mumă”; iar din cuvînt se intrucează o altă realitate. Poetul are verbul precis dar totodată mobil, vibratil, luminos; conceptele lui sînt dinamice, însuflețite; versul cunoaște formula aforistică, dar și voltele ample, încăpătoare de dialectică. Ritmul urmează respirației infățișărilor cosmosului reprezentat. Nimic gratuit ori manierist în această gândire poetică vie. Textele sînt limpezi și clare, se lasă intuite direct, după cum se pot oferi descifrării hermeneutice. Constantin Barbu pare a căuta să rostască în poezie un proces lăuntric similar cu acela care prezidează „încercările” filosofice ale unui Gabriel Liiceanu: aproximarea ipostazelor ființei înspre PATRIA-arhetip.

GABRIELA NEGREANU

N.B. Scrisesem rîndurile de mai sus pornind de la o fotografie și un grupaj de versuri. Aflu acum cu întîrziere că poetul C.B. este autorul unui difil, fascinant și deconcertant eseu despre „Rostirea esențială”. Lectura lui, constat cu bucurie, confirmă intuițiile asupra poeziei.

Universul strălucitor există ca să ai lumină în patrie

Stelele orbînd de lumină și marele — cerul clipa cea repede și moartea vicleană
piatra focul eterul
toate ce astfel viața ne sînt
și a fi în respirația noastră se cheamă
totul netotul absentă cea rea prezența cea bună
cîntă cu ochii muzicii a sferelor sumă
că universul strălucitor există
ca să ai —
luminoasă Hesperie : Patrie-Mumă.

Podul lui Apollodor

dacă aș vrea să devin
ceva
paznicul de la Podul minunii de piatră
aș vrea să fiu —
poate cîndva am fost chiar eu apollodorul celor
incăpătoare
și de tot păstrătoare

aș vrea să fiu paznicul de la Podul de piatră
acolo și astfel fiind iubesc toate lucrurile pe care le
văd
iubesc caii care s-au înecat, corăbii
care nu mai plutesc, steagurile însingurate
în vînt, pașii ce nu se mai opresc, sufletele care
respiră, drumul fără de pulbere
vorbele, pietrele, numele, oasele
oasele, pietrele, numele, vorbele

acolo și astfel fiind iubesc toate lucrurile pe care le
văd
pînă cînd eu devin lucrurile ce le iubesc.

Arborele lumii are rădăcini de aur în patria mea

arborele lumii are numai mere de aur
casa zeului e luminată
de lumina luminilor ca lumină
născătoare bunilor și luminoșilor cîntă un cîntec
neîntrerupt

puntea cea de peste apele vieții
vorbește de lucruri
și pacea lucrurilor e trainic-înfloritoare
cînd focul din miez de lume
aprinde făcliile de la inima noastră
atunci al doilea foc al înaltului
ziua-ncălzește omul și apele
și noaptea el aurește mere împărătești

privește cerul : nici o stea nu ne-ascunde
în jurul planetei Pămînt navighează
o pasăre măiastră, solia esenței-fără-egal

arborele lumii are rădăcini de aur în hesperia mea,
sferă fără de moarte luminînd memoria noastră
vatră în care coboară din miezul lumilor
Focul.

Ne pregătim să scriem limba română

cîte șapte ani curățim sufletul
ne pregătim să scriem limba română
la izvoare, în apa cea mai curată
în genuchi să urcăm, printre pietre
pînă cînd în apa cea mai curată
pinza sufletului să ne-o spălăm

alți șapte ani se lasă acolo pinza sufletului
pînă cînd pinza sufletului putrezește
pînă cînd rămîne doar sufletul singur și pur
adînc precum liniștea fără esență.

pînă cînd totul e ochi privind în oglindă

Nectarul

nectarul sufletului patrie imi este
casă a ființei
unde toate stelele moarte-ale lumii
vin să se vindece

E

nu e nimic și totuși e
are toiag de trestii gînditoare
trestii ard și focul se topește de flacăra lor
acum Eminescu trece peste ape
fără chip
fără nume
fără timp
fără loc

dar aproape

Scrisoarea I sau Elogiul limbii române

„dacă voi înțelege vreedată,
de ce în adevăr ai scris
Archaeus :
singura realitate pe lume
voi spune :
mă bucur de tine
româna mea frumoasă”



Sculptură de DINU RADULESCU

Ion

Ioane
numele-ți e griul
sau e podul peste riu
ori e riu ce e Ion
care n-avu somn de domn

Ioane
sufletul tău este
Transilvanie și veste
despre ceea ce nu moare !
el e floare ce înfloare

Ioane
ființa ta traieste
picurată din poveste
apele din tine curg —
fii-ne Ioane demiurg

Învățăturile lui Theodosie către tatăl său Neagoe Basarab

Ce-a învățat Eugeniu de Savoia din La Monadologie —
ceea ce înțelesese Alexandru Macedon din Organon
răsgîndind lucrările Orientului
răsgîndind timpul cînd era noastră
ajunsese la anii 33 ai lui
tot așa stau și eu la anii 33 ai mei

tot așa stau și eu, Theodosie
umbrît de grija albă
umbrît de tatăl meu
Tot
altfel.

Plăpîndă și nemuritoare

limba pe care o auzi înainte de a te naște
limba pe care o vorbești și după moarte
este o limbă universală

limba universală ce atît de îndepărtată în viitor fiind
limbii mele îi deveni
matricea trecutului

limba care te aude înainte de a te naște
limba care te vorbește și după moarte :
plăpîndă, speriată, fricoasă, mută și nemuritoare.

Dansul

doar sunetul vede dansul lui zero
ca un burghiu cu o mie de puteri
sfredelește sufletul Asiei
el dansează pe rînd și deodată
cu toate apele
cu toate umbrele

în sunetul prea văzător
junele Naga de pe gîtul șorpelui te-o desprins
și tu, Mare Cifra a căilor,
inel de diamant pretutindenesului ai dat
dar în litera goală-a mirării te pot prinde și numai
o clipă

O,
Sunya !
cu cită-nfiorare și grijă ne depărtăm de țara ta
mergem pe drumul în sus
călcam pe cărarea din stînga, arsele focul, crește iarba
zărîm o cale parcă spre dreapta, așteaptă apa
pestemasurii

dar iată poteca în josul cel luminînd :
e farul patriei-mume. Se-aprinse

Scrisoarea II sau despre Cutezanța cumpenei

„dacă mîntea mea
va cuteza să cîntărească umbra umbrei măcar
a cumpenei gîndirii în care bate miezul nopții
clipa va zice în locul nimănui și-al tuturor
stau și rămîn în ochii voștri
ce se uită la lume și lumea îi uită.”

Scrisoarea IV sau despre memorie

„imi amintesc
învățatura ta :
să nu imi amintesc nimic
dar limba în care-mi vorbești
imi varsă soarta și moartea din aceeași cupă.”

Scrisoarea III sau despre bobul de rouă

„toate le voi vedea
la lumina luminărilor din craniul meu
— o, felinar al copilăriei ! —
toate le voi vedea
dacă tu vei azvîrli ca viitor pe frunte
un bob de rouă
din rîgia gîndirii ne-nființate

numai bobul de rouă
miraculos
descreierează”

Acolo

Soseaua lată lucea ca un imens peste ce fusese pus la prăjit și din care parcă se ridicau, tremurând, valuri străvezii și aromitoare de căldură. În zare, spre stînga, citeva hoteluri înalte, zugrăvite în culori sterse, învăluite și ele într-un abur subțire și rău prevestitor, arătau apropierea stațiilor, și ție ti-a bătut inima mai tare în piept, o dată, de două ori, greu, ca o pasăre bolnavă, infricosată de prezenta vreunei feline hămesite bintuind prin apropiere, și ai început dintr-o dată să vorbești repede și să rizi cu poftă de chiar spusele tale, cuprinsă de o emoție și de o veselie pe care nu puteai să ti le stăpînești și care, știai prea bine, te-ar fi dat de gol.

Drumul fusese lung și obositor. Pe marginea soselei, în fața curților sau în parcuri, tărani scosese la vânzare roșii gigantice, vinete burtoase, caise, pere mălățete, mai rar pepeni galbeni, și opririle dese la tirgulară creaseră o stare de tensiune în mașină. Ionuț, soferul, învoca o oboseală scifoitoare și pretindea că s-a săturat de condus, că abia așteaptă să ajungă mai repede la destinație, să lase dracului volanul și să bea o bere rece, apoi să tragă un pui de somn pe cîste. Chestia asta — cumpărăturile — îl agasa peste măsură, la un moment dat nici nu mai voia să onrească și începuse să facă mutre, dar voi, fetele, pofcioase, erati de-acum cu ochii în pâlpe pe marginea soselei, strigînd de fiecare dată cînd zăreai ceva: „Uite roșii! Caise frumoase! Uite pepeni! Oprește! Trebuie să luăm! Unde-i geanta? Bani! Ai schimbat? Dă-mi repede o plasă!” Tabla încinsă a automobilului făcuse parcă aerul și mai respirabil, iar prin geamul deschis veneau doar valuri fierbinți ca de la o aerotermă uriașă uitată în priză. Căldura și așteptarea îți măcinaseră și ție răbdarea pînă la urmă, dar acum scosesi pe geam un picior micuț să ti-l răcorești un pic, miscîndu-ti ușor degetele transpirate în bătaia curentului de aer și după un timp ti l-ai tras înapoi ca să scoti nitel și capul și să respiri aerul sărat al mării de care vă apropiati cu repeziune dar n-ai simțit decît izul asfaltului încins și, vaa, pe cel al citorva frunze vestede spulberate de roțile mașinilor trecînd în viteză.

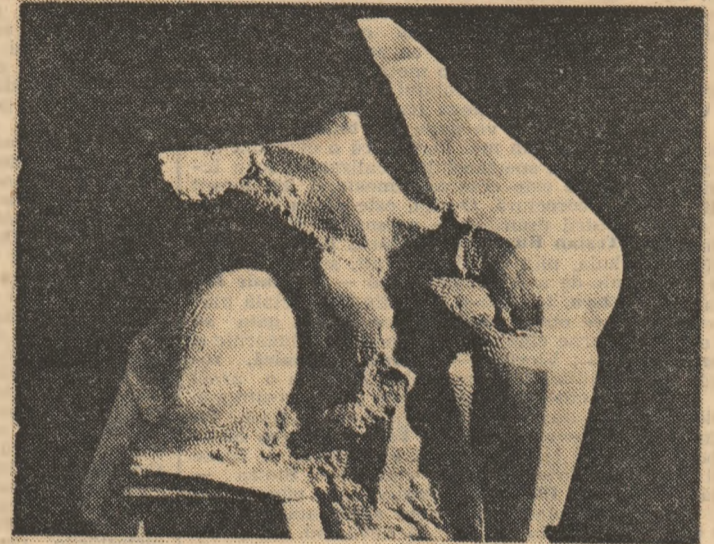
În sfîrșit ai ajuns. Ai tras pe marginea unei străduțe, la umbră, sub niște plobi, și Adriana, după ce l-a sărutat iute pe obraz pe Ionuț și i-a spus printre dinți: „Urează-mi succes, nenorocitul!” s-a dus la Biroul de Cazare să facă rost de o cameră. „Acolo, ai intervenit repede, te rog, încearcă să obții o cameră unde se văd hotelurile alea înalte” și ai rostit numele stației cu emoția cu care îl rostiseși de atîtea ori în ultima vreme cînd te pregăteai să pleci în vacanță. „Încearcă, fă și tu uz de farmecele tale, doar esti femeie...” ai adăugat zîmbînd. Așteptînd, te-ai plimbat nitel pe lângă clădirea micuță și cochetă a Administrației, vis-à-vis de magazinul universal, aproape gol la ora prînzului, te-ai zgîit la citeva fonețe cu articole de plaiă, ai și cumpărat cite ceva, o pereche de papuci galbeni din plastic, un tricou subțire din bumbac, o minge roșie de apă. Ionuț a rămas la mașină și mai mestească ceva la ea, n-ai înțeles prea bine ce anume, de fapt nici nu te interesa. Așteptarea se va fi încheiat cu o bucurie pentru ține, Adriana s-a întors cu zîmbetul pe buze, fluturînd niște hîrtii în mînă. „Avem o cameră la cel mai bun hotel...” „De acolo...” „Da, de acolo...” „Sper să ție cu vedere la mare”, spuse Ionuț, fals, morocănos, stergîndu-si miinile unsuroase de o cîrpă cenușie. „Cum ai reușit?” „I-am dat o hîrtie” spuse Adriana făcînd un pătrat în aer și mi-a dat o altă hîrtie, continuă ea, făcînd alt pătrat în aer, de data asta mai mare, după care scoase o hîrtie din buzunar și o flutură. „Ura...”

V-ati îndreptat cu totii veseli spre hotel, ați mai plătit și alte maruntisuri unei recepționere nervoase — tocmai venise un grup mare de turiști și fata nu se prea descurca, părea nouă în meserie —, taxă de parcare, taxă de litoral, taxă de frigider, televizorul, un pat în plus pentru ține și tu ai scos banii fără să cîrnesti, nevrînd să îți discutii încă de la început... V-ati instalat în cameră, te-a frapat imediat că nu era praf deloc și ai tras repede un zît dintr-o sticlă de vodcă după care ai pus-o la rece pentru mai țirziu și, așteptînd să se elibereze dusul, ti-ai scos hainele cu gîriță din valiză, le-ai așezat pe umerasele negre din plastic — te-ai gîndit să furi și tu vreo două, a fost un gînd fulgerător și te-ai amuzat pe ascuns — apoi ti-ai făcut un ness rece frecat cu coada periutei de dinți și, suflînd greu, te-ai așezat în sezlongul de pe mica terasă ca să admiri marea. Marea era de un albastru închis, curentii reci lăsau citeva dire lucitoare în bătaia soarelui de prînz — ti s-a părut nu tocmai o mare frumoasă — iar pe marginea plajei se adunaseră mormane de alge de culoarea muzurilor de brad, aruncate de valuri pe nisipul ud. „O fi fost furtună”, te-ai gîndit și atunci a venit Ionuț lîngă ține și ti-a propus: hai să facem o baie scurtă și tu i-ai răspuns strîmbînd din buze: mi-e frică și scîrbă de meduze, mai bine m-as duce la piscină și ti-ai simțit din nou inima pulsîndu-ti cu putere în zît și te-ai ridicat să vezi mai bine oamenii de pe plaiă și apoi să ghicești piscina ascunsă după tufe de buxus de la rădăcina hotelului aceluia înalt, galben pal, chiar primul la rînd, la fel era cum fusese și anul trecut — cînd ai petrecut vacanța acolo. „Ti-a trecut oboseala?” îl întrebă Adriana malicioasă, venind și ea pe balcon, cu un prosop mic înfășurat pe cap în chip de turban și cu altul urias legat în jurul pieptului. „Mi-a trecut de cum am ajuns aici” răspunse Ionuț și încercă s-o prîndă de mijloc. „Lasă-mă” se strecură ea din brațele lui rîzînd. „Cred că apa e gheață” mai spuse ea. „Nu văd pe nimeni în apă”. „Haideți la piscină, acolo nu-i așa de rece”, ai încercat. „Mie mi-e foame” spuse Adriana. „Si eu as bea o bere” adăugă Ionuț. „Atunci mă duc singură”. „Ne vedem la restaurant, îți lăsăm cheia...”. Ti-ai pus costumul de baie sub o rochie ușoară, ti-ai îndesat un prosop adus de acasă într-o pungă de plastic și ai ajuns acolo sprijinită de o briză subțirată care încrețea vag apa transparentă prin care luceau dalele bleu. Ai încercat imediat apa cu piciorul și păcă te-a curentat: ai privit repede în jur: la intrare nu era casierul care să rupă bilete: o familie strînsă în jurul unui tranzistor închis: o altă familie cu un copil care motăia stînd pe vînc; doi băiețandri care se codeau să se hirjonească. Te-ai aruncat totuși în apă — te-a scos la inimă și ție s-a tăiat răsufllarea — după care, dirziind, te-ai sters iute cu prosopul și te-ai dus la barul hotelului alăturat și bei o cafea, ceva, dar nu era nici acolo nimeni, nici măcar nea Nelu, barmanul cu care jucaseși de atîtea ori table în hol după ce închidea și te-ai dus la restaurantul din apropiere unde te așteptau prietenii cu berea încălzită în pahare. „Se mîncă o pizza excelentă

și ieftină aici” le-ai spus și nu ai greșit prea mult. „Ce facem diseară?” întrebă Ionuț cu gura plină. „M-am săturat să te tot învăț bunele maniere”, îi spuse Adriana. „Știu un băruț foarte drăguț, e muzică, lume, putem chiar și dansa, mai bem ceva...” te-ai grăbit să-ți etalezi cunoștințele. „Sau vrei să mergem la discotecă?” ai încercat din nou. „O să mergem peste tot, doar de asta am venit...”. V-ati întors în camera de hotel destul de bine dispuși, v-ati odihnit un pic, fără să dormiți — femeia de

chitară și citeva voci răgușite. „Hai să facem un whist, avem și de băut la noi...” încercă Adriana. „Bine, s-a făcut”. „Mai bine mergem la discotecă” spuse Ionuț. „N-am chef, mi-e lene. Sint oboșită”, i-ai răspuns. „Atunci la o circiumă, bem ceva...”. „Nu, nu, hai la hotel...”. Ai scos scaunele și o măsuță pe terasă, v-ati turnat băutura în pahare și ați jucat cărți pînă spre miezul nopții cînd au început să se adune nori întunecați, apăsători, venind pe furis dinspre uscat și toată noaptea a plouat violent și, pri-

Si am simțit că Ea e mai puternică decît mine. M-am uitat în ochii lui, adine, și m-am eutremurat în fata lor. Am știut că mă așteaptă, dar, înaintea Ei, voi pierde mereu. Și am plecat.



Sculptură de DINU RADULESCU

serviciu adusesse patul suplimentar — și ție s-a părut că în cameră miroase a săpun de rufe nefolosit. V-ati îmbrăcat apoi cu lucruri ușoare, aparent elegante, v-ati dat cu deodorant și apă de colonie pe pielea proaspăt spălată, ați mîncat aceeași pizza la același restaurant — masa plătită la cantină era doar de-a doua zi — și ați ieșit la plimbare pe faleza care gemea de lume. Majoritatea erau roșii la față, lăsînd în urmă mirosul de ulei de plajă amestecat cu alte parfumuri stranii, vorbeau tare, dădeau din miini și rideau, grupuri, grupulețe, oameni măsurîndu-se din ochi unii pe alții — dar nu, nici o cunoștință. „Hai pe la hotelul ăsta, ai spus, să vedem dac-o mai fi receptioner un prieten de-al meu de anul trecut, cam bețiv dar foarte simpatic...”. Ai intrat în holul urias al hotelului pe lîngă care treceați și te-ai îndreptat spre biroul unde stătea el de obicei, dar acolo nu era dect o femeie masivă, blondă, cu cearcăne adînci, trecută cu puțin de patruzeci de ani. Ti-ai luat inima în dinți și ai întreat-o de prictonul tău, dar ea nici n-auzise de el. „Poate o fi la alt hotel?”. „Nu știu, încercăți”. Te-ai întors la Adriana și Ionuț care te așteptau ameiți de vinzoleala din hol și le-ai spus: hai să urcăm la ultimul etaj, e un bar mișto. Ai luat liftul pînă sus, pe terasă, mesele erau toate goale, se auzea o muzică în surdina venind din spatele barului. „Stăm?”. Apoi a venit un picolo și v-a spus că e închis. „Cum închis?”. „Inchis”. V-ati mai plimbat nițel, lumea începuse să se rărească, de undeva de pe plajă se auzeau o

vînd spre marginea falezelor, globurile albe ale felinarelor aprinse și s-au părut deodată niște inimi fotografiate de un turist dezorientat și nehotărit.

TUDOR STANCU

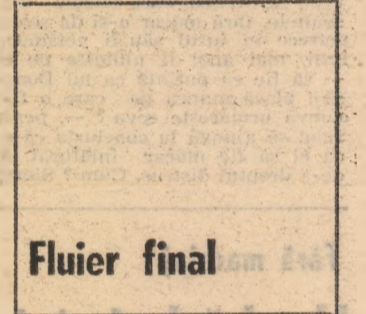


Marea

Stau pe plajă, cu fata spre larg. Doar eu și pescărușii, închid ochii și gînduri aurii mă învăluie. De undeva dintre ele se ridică ceva, mai mult ce ar vrea să fie decît ceea ce este. Fiinta plămădită din lumină și din dorință, intrupată din vise, mi se desprinde, lăsînd în urmă florul de... Ochi strînsi nu-l mai pot retine, si-i urmăresc zborul: plutea între apă și focul din mine, alunecînd către rece. De acolo mă privea surzînd, chemînd cu gesturi de albatros rănit. M-am ridicat. Am pornit către el. Îl vedeam inconșurat de un albastru imens ce-si risbeva culorile pe trupul lui puternic. Îl invesmintase în frînturi de lumină.

E decembrie

Naftalină — îmi scot gîndurile din dulap și le insir în fata oglinzii. De acolo, ușoare, mi se ascund după perdele. Au fugit toate... Ba nu, unul nu a apucat să plece de tot și l-am prins de un colț. „Unde te grăbesti, stimabile?” A tresărit, s-a transformat în balon, și a început să plutească prin cameră. L-am atins, și din el s-au revărsat peste mine culori ale iernii. Mă văd scara, venind către casă. Părul îmi sună, cu elinchet de clopotei, obrăii îmi ard. Ne-am bătut cu zăpadă. Mi-e frig, am miinile reci, dar rid, rid încontinuu. Clipesc și văd o altă iarnă. Acum e noapte. Ne rostogolim în zăpadă, printre brazii complici, alergăm, ne ascundem. Le scuturăm crengile să mai vedem o dată cum ninge. Două miini îmi acoperă ochii. Încerc să ghicesc și o ploaie de fulgi mi se-nvîrteste pe față. Știu că-i doar o farsă a zăpezii, mă desprind și mă închipui Printesa a Nordului, într-o sanie trasă de reni. Rid, iarăși rid și deschid ochii. Sint în camera mea. Mă uit pe fereastră: e decembrie: și nici fir de nea. Cu nasul lipit de geam, gîndesc: „Unde sint zăpezile...?”



Fluier final

Era iarnă. O iarnă frumoasă cu stele misterioase. Era ger, dar lor nu le era frig. Tăceau. În spate, străduța îngustă, luminată de lună. În față, pădurea. Argintul zăpezii curgea peste noapte alunecînd în scîlpiri reci către ei. Brazilii, întunecați străieri ai muntelui, își opriseră soaptele. Era un amestec ciudat de negru și alb: un sunet surd, pornit de nicăieri și de peste tot, totuși o liniste murmurînd ușor la ureche. Ea cu sufletul spre pădure, se simtea într-o lume de basm, ireală, prin lumina izvorită din întuneric și insuămintătoare prin nemiscare. Ar fi vrut să rămînă acolo, pe o buturugă umedă de albul orbilor, cu capul pe genunchi, și să tacă. Să stea furînd ceva din taina pădurii. El, cu ochii deschisi către lume, îi dorea apropierea. Vede-a o sală mare, luminată intens. Oamenii, multi, strigau entuziasmat. Atmosferă fierbinte: jucătorii sint buni, scorul strîns, meci important. Si iată, mai este puțin pînă la sfîrșit — un coș, atît și am cîștiga! — și el prinde mingea, se încordează, se înaltă ușor, o clipă plutește în aer, iar mingea, desprînsă de mînă, își continuă zborul. Fluierul final este înghîtit de aplauze, totul se invîrteste în lumină, chipuri gălăgioase și fericite se agită, bucuria lor îi umple fiinta. Virteții de sori îl soarbe, readucîndu-l în noapte... Privirile îi se întîlnesc, întuneric și lumină, iar visul și realitatea se împletesc prin miinile lor.

DENISA UDROIU

Secvențe lirice

Timiditate

Niște timizi măsoară timpul în secunde
Un timid privește speriat luna
De teamă să nu facă el primul pas,
În care nu mai crede de mult
O timidă încearcă să-și pună
În ordine gîndurile
Și să nu se mai oprească la fiecare răscruce

Alt timid renunță la luptă,
O nouă timidă plînge dezamăgită
Alți timizi încearcă să sară peste lira lor
timidă
Și se poticnesc
Noi cei mai timizi măsurăm timpul în
secunde.

Întîlnire

O mină
Ceată
Două miini
Noapte
Un gînd
Viscol

Un drum
Amintiri
Dedesubt
Speranțe,
Dorințe?
Nu. Uitare.

ELENA BILEA

O comedie gravă *)

O încăpere mare, cu trei birouri. La două dintre ele stau față în față doi bărbați și două femei. Încremeniți, cu privirile pierdute-n gol, par căzuți într-o stare de prostratie. Un lung moment de tăcere absolută și nemiscare este urmat, brusc, de o agitație febrilă: a sosit ora cumpărăturilor și a mesei. Printre îmbucături, cei patru vor începe, în sfârșit, să vorbească. Despre etapa de ieri. Apoi totul este strins în fugă, îngrămădit în serbare, pentru că dintr-o clipă într-alta poate apare șeful. Cei doi bărbați se afundă în lectură. Una dintre femei citește tare o propoziție. N-are răbdare s-o ducă până la capăt. Începe biria. Colegii, la rândul lor, cu pasiune și vervă, reiau discuția aprinsă despre echipele favorite. Atât de aprinsă, încât încep să se insulte. Dar insultele par a face parte dintr-un ritual de mult acceptat, care de fapt nu mai sochează pe nimeni. Vizita scurtă a tovarășei Stoica nu-i face decît să-și rela pentru o clipă alura rivnei conștiințioase. Dar în acest birou de corectură al unei edituri înțelegem că nimeni n-ajunge nici măcar după săptămîni întregi să citească vreun rînd pînă la capăt. Pentru cei patru, ne vom da seama, zilele de muncă nu sînt decît o nesfîrșită pauză făcută din ore ce trebuie umplute cu ceva — cu nimicuri — în așteptarea soneriei ce anunță sfîrșitul programului. Niste chiulangiși sinistri sînt acești „croi” ai comediei lui **Tudor Popescu**. **Domide contraatacă**, pusă în scenă la Teatrul Național din Timișoara de către **Ioan Ieremia**. Și tocmai atmosfera de lincezeală, de plictis, de vid interior în care trăiesc acești indivizi pentru care nimic nu contează decît să cîstige bani fără muncă și să se dedice unor „pasiunii” minore este foarte bine surprinsă în spectacolul timișorean. Repetarea acelorasi gesturi, a acelorasi fraze demonstrînd superioritatea absolută a unor asemenea tipuri care, din păcate, încă mai există în societate, creează fondul pe care se va desfășura adevăratul și gravul conflict al piesei. Pentru că Tudor Popescu și regizorul Ioan Ieremia nu rămîn doar la satirizarea chiulului și a chiulangișilor, ci merg mult mai departe descoperind proporțiile pe care le poate lua o asemenea cabală a celor certali cu munca, a celor care sînt gata să facă orice pentru a-și păzi plăcuta viață fără griji și oboseală. Este surprinsă aici cu acuitate satirică agresivitatea născută din teama a celor care se știu incapabili, care se știu vinovați față de societate și care văd în orice om cîstît, corect, muncitor, capabil un inamic ce trebuie înlăturat cu orice pret. Sosirea în birou a noului coleg, retrasul Domide, care nu are aceleasi pasiuni cu ei, care-și vede de treabă, care citește conștiințios spaltele, fără măcar a-și da seama ce se petrece în jurul său, îi nelămurește mai întîi, mai apoi îi uluiește pe cei patru — să fie cu putîntă ca lui Domide chiar să-i placă munca pe care o face? Nu cumva urmărește ceva? —, pentru ca în final să ajungă la concluzia că e necesar ca el să fie măcar înlăturat, dacă nu de-a dreptul distrus. Cum? Simplu: dacă

tot îi place munca, să-i dăm să muncească pînă n-o mai putea. Împreună cu Stoica — oare nu cumva Domide vrea să-și ia locul de șef? — îi dau teancuri de spalturi urgente, îl felicită, și îi dau alte teancuri de spalturi și iar îl felicită... Pînă la infinit. Pînă la epuizare. Pînă cînd omul nu mai poate. Pînă cînd retrasul, corectul, naivul, bunul, cîstîtul Domide își va da seama ce se petrece în jurul său. Toată această poveste este și ca text, și ca spectacol realizată cu forță, cu vervă satirică. De aici, însă, din păcate, soluțiile, și ale textului și ale spectacolului, nu sînt cele mai ferice alese. Se trece mai întîi într-un teritoriu alunecînd spre fantastic (Domide, cu pelerina și tricorn, va întîi prin scenă ca un Napoleon neiertător) pentru ca apoi, un final ce nu mai are nici o motivație interioară în acțiunea spectacolului, să aranjeze totul: Domide, în cîteva fraze stas, le va face morală și-i va pune pe toți la muncă.

Spunem mai înainte că o evidentă calitate a spectacolului realizat de Ioan Ieremia este crearea atmosferei din biroul de corectură. O alta, este aceea a construirii tipurilor de personaje. Borcea — **Traian Buzoianu**, lăudăros fante de mahlă, plin de sine, incult, suficient, dornic de a fi adulat; Cato — **Vladimir Jurăscu**, trăindu-și din plin, cu jovială plăcere obtuzitatea, prieten perfid, gata să toarne cînd i se pare necesar, slugarnic și rău; Viorica — **Aurora Simionici**, romantioasă și purtînd încă în ea o urmă de omenie, nepervertiță pe de-a-ntregul, dar lipsită de forță interioară, ușor de manevrat; Geta — **Estera Neacsu**, birfitoare și superficială, cu visurile ei frînte și măruntetele grijii cotidiene; Stoica — **Irene Flamann**, mergînd ca o păpușă dezarticulată, cu o voce pitigăiată, vorbind numai în lozinci și nevăzînd, sau nevrînd să vadă ce-i în jurul său (totuși, conceput caricatural de regizor, personajul are mai puțină vigoare decît ar fi fost de așteptat), aderînd imediat la cabala celor trîndavi, frica pierderii postului fiind mai puternică decît rațiunea. Mai este, bineînțeles, **Daniel Petrescu** în Domide, realizînd o frumoasă creație actoricească în omul blind și serios, inteligent și candid, bun și muncitor pînă cînd a fi ușor de anihilat de către conjurația leneșilor activi. El creează cel puțin două momente deosebit de bine tensionate în spectacol: acela al aparenței racolării la pasiunea fotbalistică a colegilor, și acela al pasagerii sale infringeri. Mai apare, într-un rol episodic, dar cu mult adevăr uman, **Victoria Suciie**, în Maria.

Într-o scenografie sobră și strict funcțională a **Emiliei Jivanov**, spectacolul cu **Domide contraatacă** își atinge ținta critică mai cu seamă prin capacitatea regizorului și a actorilor de a crea cîteva tipuri memorabile.

MIRUNA IONESCU

*) **Domide contraatacă**, de Tudor Popescu. Teatrul Național Timișoara. Regia: Ioan Ieremia.

Fără machiaj

Un bărbat între două vîrste își spală fața

Acum, cînd oaspeții au adormit prin unghere, visînd cu smucituri, ca tresăriri-le pruncilor după plîns, cînd cîinii ciobănesci, urduși, absenti, tirăsc cîosvirte de vier prin megaron, cînd ulcioarele cu vin îndoit cu singe de iepure s-au ciobit pe lezurile unsuroase... Cînd aedul lătos și cărunt își caută drumul prin culoare pipăind ca tristul Homer lumea de zid care a mai rămas după sfîrșitul cîntecului. Cînd fantele vitejilor troieni s-au amestecat cu măscările ospătului și s-au stîns în bolboroseli puhave... Cînd ceata dinspre mare a început să lingă rările palatului, istovit de măreția obligatorie a sărbătorii. Cînd Penelopa își inghite tipătul. Marele Tipăt, cel care a așteptat douăzeci de ani să țîsnească, iar miinile ei tremură pe cutiuta de ambră care va sterce fardul mîncinos, de seară... Cînd nimeni nu mai e decît el însuși. Nici măcar visele nu mai pot face nimic.

Un bărbat între două vîrste își spală fața. Aplecat, în tăcere, deasupra mării... Vîntul de noapte îi zburlește tandru barba mătasoasă, pomădată cu uleiuri scumpe dar în care a rămas un grăunte de sare zgrunturoasă. Atît a mai rămas din vechile lui călătorii. Din tot, N-ar da pentru nimic în lume grăuntele acesta de sare, darul primit de la negurosul Poseidon. Îl va ascunde numai pentru el. Cea mai prețioasă relicvă a Pribegiei. Ultimul semn. „Să-l ascund de Ea? De Ei? Să-l închid într-o lădiță de aur, cum ascund ceilalți, regi și mari? Menelau, șuvița Elenei. Agamemnon — siretul de argint smuls de la gîtul lui Priam?”

Un bărbat între două vîrste își spală cu grijă fața pîrlită de focul cel mare al Troiei. Nu, nu Calul acela uriaș de lemn, nu iuscutina lui de inginer ucigas a fost

premiul pentru cît a îndurat în războiul aheilor! Doar grăuntele acesta de sare marină, adunatîn singurătate, timp de douăzeci de ani de navigație fără speranță...

Un bărbat între două vîrste își spală fața, ajuns acasă. Prima vîrstă: flăcările Troiei, trufia bezmetică a lui Achile, capetele copiilor izbite de zidurile roscate... El, Ullise, vicleanul, înțeleptul, savantul sui-generis al măcelului. Apoi, mările, singurătatea, ispășirea... Slatul de vorbă cu zeii, întins pe butucii nesiguri ai plutei: „N-am ucis eu! Eu doar am gîndit cum se poate ucide mai bine!” și hohotul de bațocură al zellor, în slava crudă a oceanului furios și vinăt... A doua vîrstă: „Telmah e prea gras, încalecă greu, are miini mici... Pețitorii au fugit din prima zi. Mă s-au adus elogiți prost compuse. Vinul era cam acru. Inima mea e intristată și locul casei mi se pare strîmt. În prima noapte am dormit cu armele mele, sub cerul liber, cum dormeam sub zidurile Troiei. Ea a făcut. Ea, cu Pinza ei neterminată... Ea!”

Oftă și se întinde cu fața în sus, cu fața udă sub privirea muștrătoare a stelei celor-veșnic-așteptați-și-niciodată-primiți-cu-adevărat-cînd-se-ntorc...

În zori, îl trezi Penelopa, punîndu-i o mină ușoară pe umăr: — Grăuntele de sare din barba ta este nodul care a împiedicat atîta timp desăvîrșirea țesăturii mele, Ullise...

Și îi zîmbi, iubindu-l.

ADRIAN PINTEA

P.S. Mișturile recompun mereu ritmurile noastre sufletești.

Efigia lui Prometeu *)

Pentru publicul bucureștean nu sînt foarte multe ocazii de a lua contact direct cu dirijorii de valoare ai Filarmnicilor din țară; iață una dintre justificările interesului deosebit de care s-a bucurat în ultima perioadă afișul concertelor simfonice ale Orchestrei Radioteleviziunii. Chiar dacă raritatea apariției acestor muzicieri în Capitală a constituit de la bun început un argument în favoarea atributului „eveniment artistic”, în final noțiunea și-a relevat adevărata dimensiune prin calitatea, prin tinuta interpretativă a serilor dăruite.

După debutul bucureștean strălucitor al foarte tinărului **Ion Marin**, la același pupîtru s-a aflat **Cristian Mandeal**; amîbi au pus ansamblul simfonic față în față nu numai cu exigențele sporite ale unor partituri de mare dificultate și nu prea des abordate, ci și cu cele ale autenticeilor lor personalități, decise să nu accepte rutina, ci dimpotrivă, să solicite mult instrumentiștilor și să obțină rezultatele sonore dorite.

Pentru a contura mai clar tipul de emoție artistică generată de concertul condus de Cristian Mandeal sînt necesare comparațiile. Dirijorul a propus auditivului său mai degrabă **trăirea muzicii**, decît **ascultarea** ei; el nu ne-a **înfișat** o lume sonoră ci ne-a **împlicat** în substanța, în plămădirea acesteia. Nu a fost deloc o seară de relaxare prin artă, de evadare într-un Parnas al liniștii și perfecțiunii eterice, guvernat de muzele ce-și desăvîrșesc dansul prin grația mișcărilor și zîmbetul inefabil al portretelor lui Botticelli; continuînd metafora, am putea spune că din tumultul și clocotul sonorităților ridicate de bagheta dirijorului s-a detasat efigia lui Prometeu, ca simbol al cuteganței, luptei și voinței. Nu siluețele unduitoare ale lui Botticelli ci înclășările dramatice ale Sclavilor lui Michelangelo. Răpîndu-ne țihna pentru cîteva coasuri, muzica ne-a rupt din filmul propriei existențe, transplantîndu-ne în decorul său romantic, de un frămîntat dramatism, ale cărui rezonante sonore și-ar fi găsit poate corespondente doar în pinzele lui Delacroix.

Paginile **Simfoniei „Faust”** de Franz Liszt, ca și cele ale **Concertului nr. 3 pentru pian și orchestră** de Serghei Rahmaninov au purtat cu limpezime urmele modelării unui temperament vulcanic, ce și-a acordat vibrația interioară cu cea a opusurilor tîlmăcite, descătunșindu-le energiile arzătoare, forța și monumentalitatea. În limbajul unor decenii trecute (limbaj ce poate părea desuț astăzi) se cerea interpretelor: „inimă fierbinte și minte rece”. Cristian Mandeal a intruchipat acest desiderat prin ardenta imprințată demersului său artistic dar și prin luciditatea urmăririi cu strictete a concepției sale rigurose articulate într-un

edificiu grandios, cu proporții minucioase calculate, încorporînd detaliile după o atență slesuire. Ceea ce orchestra a **realizat** în momentul concertului ca și precizia și sugestivitatea gesticii ne-au permis să sesizăm ceea ce dirijorul a **vrut** să realizeze... dar ne-a făcut să regretăm absența deplinei concordanțe între proiect și materializare. Scenariul și regia acestor elaborate dramaturgii simfonice, (ce trădează o acută reliefare a datelor stilistice, a profilurilor expresive, a grădilor tensionale conduse cu fermitate către acumulări de mare intensitate), impuneau însă mai mult timp de „aclimatizare” a ansamblului, sau mai multă mobilitate a acestuia, mai multă receptivitate. S-a observat o anumită rigiditate a partidelor de corzi, ce și-au mulat uneori cu greutate și timbrul pentru a răspunde indicațiilor baghetei, ca și unele stridente și o insuficiență omogenizare a momentelor aerate, solicitînd grupuri restrînse de instrumentiști (unele pasaje din partea mediană a **Simfoniei** — aceea evocare într-o scriitură de factură camerală a portretului Margaretei — stîrbînd prin impuritățile lor transparente și strălucirea imaginilor sonore). Să fi fost de vină oboseala acestui veritabil „tur de forță” cu care programul ultimelor săptămîni a confruntat această formație simfonică? Poate, desi ar fi fost firească mai multă rezistență și mai mult antrenament (iață deci încă un aspect formativ ce demonstrează valențele deosebite ale acestui „periplu dirijoral”).

Întîlnindu-se sub aceeași zodie a devotamentului față de spiritul partiturii: față de rigoarea sa tehnică și expresivă, a profesionalismului și dăruirii fără rezerve prin actul interpretativ, Cristian Mandeal și pianistul sovietic **Alexandr Slobodianik** au dat literalmente viață suflului romantic, pendulînd între forță explozivă și sensibilitate nostalgică, al **Concertului nr. 3 de Rahmaninov** vibrant și convingător în întregul său (chiar dacă secțiunile Finalului nu s-au sudat încă într-o construcție unitară).

Prefațînd impetuozitatea universului romantic al acestor două ample lucrări, programul serii s-a deschis cu **Tuñice** de Mihai Moldovan, piesă ce a readus în atenție supletea și limpezimea țesăturii componistice, finețea filigranului sonor specific autorului.

Un astfel de concert stă mărturie că arta autentică ne îmbogățește spiritual, ne înnobilează sensibilitatea, împropățîndu-ne privirea pe care o îndreptăm către lume și către noi înșine.

ANCA IOANA ANDRIESCU

*) Concertul Orchestrei simfonice și corului Radioteleviziunii, dirijate de Cristian Mandeal, joi, 22 mai 1986.

Dimineața artelor

Poezie și muzică

O carte de sinteză, atît de necesară și alcătuită cu vizibilitate pasivă de fin analist cum este „**Melopoetica**” (Editura Eminescu, colecția Sinteze) face din Grete Tartler nu numai un critic de nuanță al unei generații poetice și componistice dar și un critic de direcție, cu ferme opțiuni estetice, asumîndu-și responsabil dificultățile unei atari întreprinderi.

Judecățile critice nu sînt valorizatoare în sine, scriitoroarea refuză sistematic „plasa” ierarhizărilor și-a notelor pe care critica de foarte multe ori nu o poate ocoli. O sugestie în sensul valorizării o oferă însăși selecția poetilor și a compozitorilor grupati pe „familii” create pe criteriul melopoetic. În „**Curentul retro**” salvarea vechilor coduri”, Grete Tartler îi grupează de pildă pe Mariana Marin, Ion Bogdan Lefter, Ion Moldovan, Șerban Nichifor, Carolina Ilica, Viorel Crețu, Vlad Oprin, Doina Urlicariu, Adrian Popescu, Ioana Diaconescu, Mihaela Sturza-Gavrila, Horia Bădescu și fiececîru artist îi este închinat un adevărat eseu, perfect integrat întru ideea unificatoare și-n același timp de sine stătător, analiză pertinentă iar uneori de mare frumusețe stilistică. În căutarea ordinii arhetipale îi grupează sub semnul „**Mirajului tehniciilor primitive**”, al repetitivității, pe Liana Alexandra, Cezar Ivănescu, Corneliu Dan Georgescu, Petru Cîrdu, Balla Szofia, Lucia Negoită, Mircea Florin Sandru, Sorin Lerescu, „**Mirajul Orientului**”, reuneste sub semnul unor citate din Goethe și Novalis cîteva comentarii fin nuanțate: „**Sunetul transformat în materie**” (Ion Mircea), „**Materia transformată în sunet**” (Corneliu Cezar) s.a.

De altfel titlurile eseurilor Gretei Tartler sînt ca niște diagnostice, precise și eficiente, uneori socante, alteori adevărate revelații. De pildă: **Forma nepremeditată în poezie** — Liăna Ursu, **Muzicalizarea zgomotului** — Ioana Crăciunescu,

cu, **Anatomia sunetului** — Fred Popovici, sau **Armonicele lucidității** — Dinu Flămînd.

Grete Tartler constată pur și simplu. Uneori alb, fără părtinire, fără ton profesional, fără exaltări și fără judecăți lipsite de demonstratii eloquente, corecte, perfecte. Citează totdeauna cu cea mai bună intenție dovedindu-și încă o dată, dragostea față de poezia confratrilor. Fără maliție, fără ironii la modă, ea creează pur și simplu un studiu de mare densitate ideatică menținîndu-și cu obstinație tonul comentariului la nivelul subiectului abordat. Nu poate fi suspectată nici de răceală, nici de distanțare. Dimpotrivă. Dovadă, superbe comentarii la poezia Danielei Crăsnaru (Ritmul metaforici, ritmul simbolului), a Liliane Ursu sau a lui Adrian Popescu și Nicolae Prelipceanu.

Cartea curge ca o pledoarie superbă întru această idee, exemplele se înfrățesc, se completează, se suprapun, se întăresc unul pe celălalt. „**Postludiu**”, dincolo de minunata argumentare filozofică și estetică, este și una din cele mai frumoase contribuții din gîndirea româncă-critică contemporană, intrînd deopotrivă imaginația coplesitoare a unui Blanchot și claritatea conceptuală de tip Derrida.

În toată această întreprindere pe care o considerăm de excepție, în continuarea marilor deschideri spirituale, formulate de Pius Servien și Matyla G. Ghyka, **Grete Tartler** este nu numai un analist de mare clasă, o erudită, o superbă specialistă în poetică ci și o poetă. Concepția și talentul poetei se văd la fiecare pas peste cultura și metodă, făcînd din **Melopoetica** un veniment cultural.

CLEOPATRA LORINȚIU

Prima scrisoare

„Ce înseamnă asta? Unde ești acum?”
Inceputul primei scrisori (16 iunie 1899, Melihovo) a lui Anton Pavlovici trimise (la zece luni după ce o cunoscuse) Olgai Leonardovna! Numărătoarea inversă se declanșase în septembrie 1898. Cehov avea treizeci și opt de ani, acrită douăzeci și opt. El: înăsașe anj de viață. Ea saizeci și unu!

„Ce înseamnă asta?”
Zbuciumul ce trebuia să urmeze s-a concentrat în două întrebări sfisoitoare, banale, tocite.

„Unde ești acum?”
Olga Leonardovna petrecuse trei zile la Melihovo, mosioară familiei Cehov. Cunoscută de viitoarea soacră. Se simtea minunată (dacă e s-o credem). Plecase...

„Te-ai încăpăținat să nu ne dai vestii, iar noi ne pierdem în presupunerii, ba chiar am început să ne gândim că ne-ai uitat și te-ai măritat în Caucaz”, continuă virtualul sot, cel ce se va lamenta mereu de întirzierile epistolare ale permanentei îndepărtatei Olga.

Dar „Omul fără splină” comentează: „Nimic nou. N-avem nici măcar muste. N-avem nimic. Nici măcar viteji nu muscă”. *Ce plictiseală!*

Apoi boala, piesa cu titlul necrutător: „Atunci am vrut să te petrec până la gară, dar, spre norocul meu, m-a împiedicat

ploaia”. Nu tuberculoza, ploaia. E mai lichid și proaspăt spus.

Și ca să nu-l uite, poze! „Am fost la Petersburg, m-am fotografiat la doi fotografi”. Nu la unul!

„Ce înseamnă asta?”
Se căsătorește în 1901. Olla e vesnic în altă parte. „minzisorul” aieargă. „Toto, academician de onoare ereditară”. „Starețul Antonio”, o urmărește cu sufletul și cu trupul din ce în ce mai obosit peste tot. Și se apropie 1904.

„Unde ești acum?”
Cu „păsăruica” lângă patul lui. Anton Pavlovici a băut o cupă de sampanie. „s-a întors liniștit pe partea stângă și...” a murit.

Se știe, a fost transportat la Moscova cu un vagon de stridii.

„Ce înseamnă asta?”

EMIL BRUMARU

P.S. Ediția critică A. P. Cehov, cu studiu introductiv, cronologie, repere de istorie literară și note de Sorina Bălănescu (anunțată în 9 volume) va conține doar un volum și ceva de *Correspondență*. Când te gîndesti că editia sovietică are, din 30 de volume, 12 consacrate scriitorilor, deci cam jumătate, te apucă ameteala. Sorina Bălănescu, fă o minune, mai este timp, sintem de-abia la tomul unu!!! „Îți string mina cu putere”.

Cu ochiul liber

Romeo dar și Julieta

În copilăria noastră nu prea îndepărtată dar nici exagerată de recentă, cea mai mare bucurie ce ne cotropea spiritul însetat de cunoaștere, era o emisiune radiofonică numită pe atunci „Teatru la microfon”. Nici o dată nimeni n-o să-mi redea fiori pe care-i avea copilul de 10-12 ani, pionier și „prieten al cărții”, cînd seara, cu urechea lipită de aparatul cu galena așcută vocea lui Ion Manolescu (un actor pe care nu l-am văzut niciodată), sau a unor Vrăca, Birlic, Niki Atanasiu, Brancovir s.a. Ascultarea acestei emisiuni se făcea ca un ritual: cu lampa slinsă în nopțile de iarnă sau cu ochii închisi în serile de vară. Camera mea iarăși și mintea mea vara erau populate de marii actori ai neamului (și ce actori!) urmăriti cu o sfîntenie pe care numai copilăria (și-o dă. Și ce frumoși erau actorii și ce minunate decorurile...

Dar, peste toate astea s-a pus praful, s-au pus televiziunea, stereofonia, radiocasetofonia, video-colormanca, mă rog, nu chiar toate pagubă la casa omului ci cîștiguri ale omenirii, expresii ale progresului în știință și tehnică. Astfel, incit am început să pierdem deprinderea de a asculta la radio emisiunea „Teatru radiofonic”. Arareori, și fără ritualuri, tre-

băluind prin casă, eventual cu un ochi pe un canal tv și cu altul pe un cotidian, ascultăm deci fără inutile pregătiri, această emisiune. Și ce bucurie pe noi să dăm recent de un Shakespeare, chiar de o piesă minunată, de dragoste, tragică în care pină la urmă ea moare, dar și el. Deci iar Will, acum în pline discuții pro și contra ultimului Hamlet care-si poartă toca prin intelighenția bucuresteană. Deci Romeo și Julieta, Julieta soră cu Ofelia (aceasi superbă actriță), candidă, victimă, mereu frumoasă și mereu condamnată la moarte; Romeo — imberb și inocent, duios și violent pină la crimă. Deci, o piesă tradusă de St. O. Iosif acela care ne-a mai dat și Hamlet — deci tot o traducere colectivă: St. O. Iosif — și Hotii lui Schiller și Wilhelm Tell și Cidul lui Corneille. Deci o variantă radio cu Pinteș-Buruiană în frunte dar și cu George Constantin, Stanalonescu, Albulescu, Pittis, Condurache. Acum 25-30 de ani lucrul era un mare eveniment, azi de cînd cu bombardamentul informational și cu dezvoltarea imperioasă a tehnicii, evenimentul a trecut aproape neobservat. Dar a fost!

GEORGE STANCA

Artiști români in evocări contemporane

Amza Pellea (XXV)

Nea Mărin și lumea personajelor sale (2)



Sucă nebuuu. Incurcă-lume și cu mintea înceată, de-a-nvoaselea în tot ce întreprinde, fie și sub o supraveghere strictă. Sucă e de departe personajul cel mai savuros al povestirilor lui Nea Mărin. Între cei doi se creează un permanent dialog, ca și cum dacă e să ridem cu... Amza Pellea (Nea Mărin) o facem rîzînd, de fapt, de Sucă. Și aceasta oricît s-ar strădui povestitorul în stilul lui oral, folosind din abundență persoana întii și căutînd a se instala cît mai eficient într-o relație de adresare către un public foarte larg dar nu o dată către Sucă-ne-totul: „Mă, nepoate, mă Sucă, mincete-ar neica, mă, să îți minte di la mine, că nimic nu-i mai al dracu pe pămînt decît gura lumii! Mă, cînd oi intra-n gura lumii, s-a isprăvit cu tine, nu mai scapi teafăr. Poț tu să te bagi și-n gură de șarpe sau să te-nalți în creștetu văzduhului. Gura lumii te găsește și te judecă. Da' asta n-ar fi încă nimic, că dacă greșești, greșești și gata. Te judecă, plătești și s-a isprăvit! Da' partea proastă ie că face din țînțar armăsar, că al de-a zis că gura lumii numai pămîntu o astupă, p'ala a fost om cu cap, mă! Ala a fost om mintos, nu glumă!” „Om mintos”, dar nu e cazul lui Sucă, și nu despre minte trebuie să vorbim cînd e vorba de un asemenea personaj. Povestitorul se încumetă lotuși să aducă vorbe de funie tocmai în casa spinzuratului. Și, de asemenea, nu de exagerările gurii lumii se cuvine să ținem seama cînd proștia nu are nici un fel de leac. Obişnuit să „iasă” din orice incurcătură cu maximum de pocinoage, Sucă întrece pină și puterea de a fantaza a „gurii lumii”. În rău performanțele lui sint de-a dreptul fantastice.

La multe timpitonenii participă Sucă în calitate de protagonist al unui spectacol unic. Împrejurarea frecventă este aceea a necesității de a fi educat, de a i se găsi o meserie, un rost. O alta vine din prezența lui alături de narator, iar o a treia derivă din ineputizabila capacitate de a inventa jocuri de copil prost și de a-i duce la exasperare pe sătenii demult sa-

turați de imaginația lui strîmbă. Personajul evadează din orice context educațional. El manifestă o rară dibăcie în a intra în buclucul cel mai gras. Toate pătaniile au o trăsătură: sint rodui lui Sucă însuși, se produc făcute de mina lui. Cînd e să învețe meseria de fierar are ideea de a potcovi „purceaua lui Costică”. Pină la urmă i se găsește „șmerghczu”. I se dau doi trei pumni de „gugoloaie d-ălea”, adică de pastile, și stă Sucă potolit și nemiscat între două mese, la mijlocul odăii. Alteori de Sucă se scapă în împrejurări festive, de Anul Nou, de pildă, cînd Mărin îl ia cu el și cu Veta la București, la nașu Pantelică. Culoarul „trînlui” e însă un mediu extraordinar pentru Sucă.

Odată cu virsta Sucă are noi pretenții. Neschimbate rămîn doar predispoziția pentru încurcături ca și receptivitatea la partea rea a lucrurilor. Imbecilitatea personajului merge pină acolo incit scriind acasă din armată copiază întocmai scrisoarea „pretenului” lui Saiche a lui Zăpăciu fără a-și da seama că textul viza condiția lui acolo.

Cu un așa nepot, de tot nărod, e de înțeles că povestitorul nu se poate mindri. Cu atît mai puțin cu cît tot neamul de olteni ai lui Nea Mărin „a ieșit gradați”. Sucă însă înșeală așteptările. Nici de armată nu fu bun. Numai îngîmfarea are la el gradul cel mai înalt. „Acu să plîmbă mindru prin sat, nu-i ajungi cu prăjina la nas. Zice: — Din tot neamu, io am gradu al mai mare! — Ce grad, mă? — Nărod la vatră, zice iel. Mai arată-mi unu și-l mînine. Și are dreptate. De unde să-i scoț io încă unu ca iel? De unde să mai scoț, un Sucă? Altu ca iel, bag samă, nici nu există!”

În ciuda acestei afirmații făcute la mare necaz de către Nea Mărin, povestitorul, iată că același e silit să se contracțic. Mai există încă un asemenea făcău nătărău. E „Saiche a lu Zăpăciu, prețenu lu Sucă”: „Pă' io bag samă că altu mai nimerit, pe măsură lu nepotu-miu Sucă, decît Saiche a lu Zăpăciu, nici nu să putea. Mă, dacă ar fi supt di la o mumă, și sămănare la nărozie mai mare nu s-ar fi aflat. Altminteri nu samăni di loc, că Sucă ie frumוש, fir-ar jurat iel să fie. Tras pin inel și are niște ochi limpezi, în care să scaldă o lumină fără stîmpăr ca un drăcușor”. Povestitorul are fără îndoială știința selecției experiențelor și a contrapunctului.

Mari inventatori de spectacole uluitoare, în stare să scoată din răbdări pe oricine, Sucă și Saiche se asociază cu un „alt preten al lor, Sile a lui Măco-laru”. Două nuci tăiate pe jumătate și umplute cu „zmoală topită”, apoi „loară mirtanu și-i încălțară fiecare labă în cite-o juma de nucă”. Mai e nevoie de un motorăș și mai trebuie ca mița să fie aruncată pe un acoperiș de tablă. Ce spaimă iese de aici? Ca la vreme de război? Aviație inamică, airoplanu, mitralera... Și totul de la o simplă picică pe un acoperiș de tinichea. Dar și ce bătaie mincară. Soră cu moartea, știi, nici cu moartea.

IOAN LAZĂR

Gala teatrului istoric

(Urmare din pag. 1)

ieste, construcția personajelor e deficitară, date importante din evoluția lor rămîn nerelevante. Se pierde substanța istorică, socială și rămîn doar accentele de melodramă. Chiar și în acest mod torturant de a înțelege textul rămîn remarcabile evoluțiile lui George Drăgulescu și Ovidiu Cristea.

„Valiza cu fluturi”, piesa cea mai jucată a lui Iosif Naghiu, montată la Teatrul Național din Timișoara (regia Emil Reus, scenografia Doina Almasan-Popa, laureată cu premiul II pentru scenografie) a oferit un spectacol viu, complex, într-o manieră sigură de a descifra drama politică, socială și psihologică. Un moment din lupta în ilegalitate, un comunist prins în plasa a doi oameni ciudat construiți dintr-un amestec de ipocrizie și tragism, angajați într-un joc al permanentei falsificări. Două atitudini în fata evenimentelor: una fermă, cealaltă, un mozaic de stări și inconsecvențe, o regie ușor barocă, un joc construit uneori anti-text, dar care are meritul de a pune în evidență trei actori excepționali: **Margareta Avram (premiul I pentru interpretare)**, Cristian Cornea și Ion Haiduc. Scenografia a fost premiată pentru funcționalitatea

sa, dar și pentru capacitatea de a potența semnificațiile piesei prin punctarea momentelor finale.

„Arheologia dragostei”, după premiera absolută de la Teatrul Național, cunoaște o nouă versiune la Teatrul Dramatic din Brașov, în regia lui Mircea Micu (premiul II pentru regie) și scenografia Doinei Antemir (premiul III pentru scenografie). Text cu valențe poetice, în care tema istoriei se împletește cu cea a iubirii, el va da naștere unui spectacol cu deschidere spre mitic, citeva date ale spectacolului: un decor din draperii albe sugerează un posibil tunel prin care epocile și oamenii pot comunica; gesturi cu încălcătură rituală; un joc sugestiv prin care **Andrei Ralea (premiul III pentru interpretare)** caracterizează cu acuratețe multiplele ipostaze ale personajului, sint citeva din datele spectacolului.

În trilogia „Politică” de Theodor Mănescu conceptul de istorie nu vizează o anume cronologie a faptelor, istoria este chiar suportul acțiunii. Pieseile lui pot fi interpretate ca un proces deschis istoriei. Peste documentul revelator se suprapune monologul interior al eroului obsedat de aflarea adevărului. Combustia internă imprimă ritm și coerență dramatică. Bărbatul, personajul

principal al celor trei piese, este un exponent al celor meniti să trăiască pentru cunoaștere. El se definește prin dialectica relațiilor pe care le stabilește cu ceilalți. În timpul galei am putut compara două moduri diferite de a pune în scenă acest teatru. Cele două spectacole au avut comun modul de a concepe scenografia ca un cumul de semnale vizuale care determină o imediată atitudine a spectatorului. În „Trestia gînditoare” montată la Teatrul Național din Craiova (regia Mircea Cornișteanu, scenografia Viorel Penișoară-Stegaru). Bărbatul, acest posedat de istorie admirabil interpretat de **Petre Gheorghiu Dolj (premiul I pentru interpretare)** este construit dinamic, subliniind cu artă și siguranță fiecare nuanță a replicii. „Aventura unei arhive” ultima premieră a Teatrului Mic (regia Silviu Purcărete, scenografia Viorica Petrovici) este concepută într-o tonalitate mai gravă. O piesă-proces în care eroul se află pe banca acuzării, dar și a acuzatului, în care el cere dovezi, dar se și dezvinovătește. Datorită expresivității vocii și mimicii, **Nicolae Pomoze (premiul II pentru interpretare)** reușește să susțină dificila partitură. Planul în care evoluează Bătrînul și Bătrîna nu mai este cel al amintirii; se dezvăluie o secvență din istoria secretă a războiului. Pe un mic podium își construiesc jocul, cu forță și rafinament, **Nicolae Dinică și Tatiana Iekel (premiul revistei „Ramuri”)**. Sint sugerate două

existente care se desfășoară crispat, biografia lor fiind devorată de importanta mesajelor pe care le interceptează și le transmit, dar nu le comentează. În montare nu a convins soluția găsită pentru schimbarea planurilor, alternarea lumină-întuneric fiind facilă și riscantă.

Teatrul „Ion Vasilescu” a intrat în concurs cu dramatizarea „Toamnă rosie”, a Mihaelei Tonitza Iordache, după romanul „Dragostea și revoluția” de Dinu Săraur. Încercarea de a transpune structuri epice în limbaj dramatic nu a convins. Autoarea nu a ales un capitol al romanului, ea face tentativa de a surprinde multiplele planuri narative ale cărții, rămînd la suprafața faptelor, la enunțul lipsit de fior dramatic. Într-o regie inspirată **Constantin Codrescu (premiul I pentru regie)** surprinde semnificațiile piesei, îi impune fluentă dramatică. Pondere grupului social, dar și a individului, permanentă alternare de planuri între prezent și trecut sint realizate complex prin efecte scenice bine alese. Atenția regizorului se concentrează pe plasticitatea imaginii realizînd citeva tablouri remarcabile. Personajele sint fixate printr-o singură dimensiune. Dumitru Dumitru (Ion Niciu) este sever, cu o ținută rigidă. Alexandra Terentia (Carmen Petrescu) este o fire voluntară dar care nu emoționează. Bonifacia Rudeanu (Sanda Maria-Dandă, premiul II pentru interpretare) este o fire aspră și încăpățî-

nată. În roluri secundare Corneli Girbea și Mircea Crețu reușesc să-și caracterizeze personajele cu umor și inventivitate.

Teatrul „C. I. Nottara” a intrat în concurs tot cu o dramatizare după proza lui Dinu Săraur, realizată de Virgil Stoenescu, într-o scriitură ce are ritm și o replică sigură. Revin personajele binecunoscute: Dumitru Dumitru, Năiță Lucean, Tudor Cernat, revine obsedanțul deceniu. Spectacolul realizat de Cristian Hadjicula, în scenografia lui Dragoș Georgescu, alternează cu știință dramatismul, sarcasmul, ironia, lirismul. Personajele sint ființe dirijate în acest labirint de stări, de deveniri și cunoaștere. Ștefan Radof realizează imaginea unui activist care s-a dedicat cauzei, a cărui biografie se identifică cu istoria. **Margareta Pogonat (premiul I pentru interpretare)** aduce în scenă cu farmecul caracteristic, tipul femeii simple, inteligente, bun sfetnic în vreme de restrîns. Convinge, are succes de public. **Petrică Popa (premiul III pentru interpretare)** în rolul lui Mihalache Demetie, un personaj grotesc, uneori nefast dar care sforșeste iremediabil prin a deveni ridicol.

O Gală de teatru (dacă este reprezentativă pentru stagiune) exprimă într-un mod concentrat și categoric trăsăturile aceluia moment teatral. Prilej de bucurie și de împlinire. Gala teatrului istoric trebuie să devină și un moment de introspecție pentru toți cei implicați în destinul teatrului românesc.

Recitindu-i pe clasici

Expresionismul și fericirea lui Bacovia

Dacă filiera și relația — impresiune — au fost recunoscute și epuizate chiar de poet și chiar în poezie prin demers constientizat și autorreflexiv, în ultimul timp s-a remarcat o tot mai accentuată anexare a operei de plumb la poetica expresionistă. (Petroveanu, Crohmăniceanu, Petre Stoica, Grigurcu). Despre simbolism ce să mai adaugi la aceste versuri în limbaj critic cerebralizat: «Căfencau / Cu visători damnați. / Trecut-au anii, / Simbolism, / Curentul decadent. / Broșuri, / Paradoxe, / Bizarul, / Seri, / Nopti, / Efuzii de parfume / Și nuanțe, / Orașul dominant». (De artă).

În orice caz, prin „deschiderea” ei această operă intransitivă, cu un univers strict perimetrizat, oferă structuri stilistice verosimile «im Banne des Expressionismus». Evantaiul trimiterilor a pendulat de la Poe, Verlaine, Samain ori Rollinat la Trakl, Heym, Kafka ori Rilke dar, a vorbi de simbolism înău, ori a demonstra expresionismul apoi constituie două operații critice diferite: astfel, apropierea de simbolism in-

seamnă integrarea într-un plan referențial primar, într-un curent literar imediat anterior, pe cind trecerea la expresionism presupune o anexare demohstrativă, ulterioară, pur exegetică: simbolismul implică discuția asupra exponențialității și antecedentelor bacovianismului, pe cind expresionismul reclamă o interogație asupra virtualităților interpretative. Dacă admitem că se poate vorbi de expresionism la Bacovia, atunci trebuie să adăugăm numaidecît că poetul a ajuns la el prin marea grotescă a simbolismului, că semnificația expresionistă provine dintr-o conotație parodică.

Aici trebuie introduse în ecuația bacoviană și cele două soluții (la origine și judecăți de valoare) contradictorii cu care critica tradițională a întâmpinat poezia plumbului: fie **elementară** (E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu), fie **artificială** (Călinescu, Streinu) poezia admite firese situații generate de cele două opinii unificate. **Artificial** este simbolismul, pe cind expresionismul se doarește **elementar**, ori este foarte clar că Ba-

covia procedează printr-o intuiție esențială, la **artificializarea elementului** sau, cum spune Gérard Genette, «la regresivitatea controlată către traumatismele originare».

Adevărul e că, tradus în franceză, Bacovia devine foarte firesc simbolist, pe cind, tălmăcit în germană clamază modul expresionist — de unde se poate observa fatalitatea relației lingvistice.

Distinctivitățile expresioniste sînt ușor detectabile: personajul matematic abstract ce traversează mereu poezia, atmosferizarea obsesantă, culorile ieșite din linia apăsată a desenului, vertebrația fără carne a lucrurilor, stridența muzicii («barbar cînta femeia-aceea» — nu e portretul unei voci?), (și) pătul fără glas (ca într-un celebru tablou de Kokoshka) și, desigur obsesia arizanală pentru că poetul lucrează cosmic în gol cu elementele golului cosmoresc. Expresionistă este și ideea că succesiunea anotimpurilor aduce inversiunea vîrsteilor («toamna... iar sînt copii») sezonul erotic fiind iarna, iar nu primăvara deprimantă în care poetul abia își trage sufletul, ca un alergător la finiș și cind realizează «chemările la dispariție» și «ziua primitivă» și «scheletul crengilor».

Tot că la expresionisti moartea se reduce la o simplă decorativitate funebă, la doliul fără obiect, la coșciugul fără mort, și nu fără rost, pentru că prezența continuă a instituției

morții exorcizează Moartea ca atare (de altfel, versul-cheie rămîne «...și n-am mai murit»). Tot cortegiul de defuncții din oraș îi creează certitudinea că el nu va muri, ca la un juisor al neantului, cind vede sînge întelege că al său nu va curge. Existența roză mediocrizează, pe cind boala fără moarte, fericirea în negru e absolut creativă. Într-adevăr, poetul nu are dimensiunea metafizică a existenței și de aici pornește „reflecția”, chiar cu o nuanță de precizivitate a lui G. Călinescu în celebra Istorie... —, dar prin revers, deține, cu expresia lui G. Bachelard o fertită **«imaginație materială»**. Toate acestea ne aduc în prim plan imaginea de potențialitate latentă a unui **Bacovia fericit prin boală**, fenomen psihologic explicabil prin mecanismul de supracompensare.

Maladivitatea continuă, analgezică se dizolvă în masca umană a suferinței și acordă o certitudine și o semnificație existenței între cele două situații limită — normalitate și moarte —, căci ambele ipostaze ar produce anentizarea poetului, personaj în propria poezie.

Eroul textelor bacoviene, morăncănos și sepulcral, stă numai pe ipotenuza anilor și la granița anotimpurilor — idee ce se poate conexe expresionist la un tablou al lui Paul Klee **Paysage entre hiver și printemps**, unde griul — amestec de alb și negru — nu predomină, ci culorile contrastante: roșu întunecat, albastru violet și verdele putrid ca și în unele poeme ale autorului **Scînteilor galbene**.

Coabitarea perechilor de opoziție, anihilarea polilor, stergerea contrastelor rămîne, de asemenea o marcă expresionistă. Si putem inventa un poem bacovian în care numai ultimile trei versuri îi aparțin: „zăpada și ploaia, / și toamna și iarna, / și ziua și noaptea, / și viața și moartea, / și albul și negrul, / și nordul și sudul / ... coboară — amindouă / și plouă și ninge / și ninge și plouă”.

Să deambulezi haotic prin oraș este o acțiune simbolistă, să auzi cîntecele copacilor, jumătate albi și jumătate negri poate să însemne integrarea într-un peisaj expresionist, să auzi cîntecele de caterinci sau de plane dezacordate e perfect simbolist la modul Demostene Botez, să percepi în cangrenatul univers al sensibilității chemări de dispariție poate să conducă la o sinonimie trական, dar, să degradezi funcția erotică a iubitei și să, fi, în același timp eminescian, să auzi materia plîngînd ca un filozof lacustru, să-ți plouă pe fiocare pagină — apa e materia disperării, zice Bachelard —, dar să vezi o frunză căzînd în palma întinsă a unui cerșător orb, sau să te duci în parc, să te așezi pe o masă de piatră și să-ți pui minile încrucșate pe piept, să faci pe mortul ca să-ți alungi moartea, să ai o conversație prin risete («...in hi! in ha!») sau plîsete, sau să vorbești singur în poezie, toate acestea înseamnă să ființezi în universul inconfundabil al lui Gheorghe Vasiliu, zis Bacovia.

AURELIU GOCI

Deschideri românești spre universalitate

Un moment în dialogul poeziei române cu valori ale liricii contemporane

Antologiile din lirica universală, alcătuite și traduse de poeți, se afirmă, în contextul fragmentarismului resimțit acut de contemporaneitate în domeniul creației spirituale, drept încercări viabile de unificare a ipostaziilor fenomenului literar.

O astfel de antologie se dezvăluie ca oglindă a unei conștiințe artistice care selectează după criterii unitare crîmpeie de opere, le dispune într-o anumită ordine și le determină să intre în dialog. Desprinse din cadrul originar al operelor, poemele dobîndesc valențe noi în configurația unei antologii, devenind fragmentele semnificative pentru reconstituirea unui întreg. Lor le revine menirea să reliefeze sensibilitatea unei epoci sau comunica de spirit între creatori cu mijloace proprii de expresie, distanțați în timp și spațiu.

În general, se pot distinge două tipuri de antologii lirice semnate de poeți. Primul dezvăluie afinitățile unui creator cu valori din patrimoniul clasic, ca în cazul volumului **Les cents plus beaux poèmes du monde** de Alain Bosquet. Acest tip de antologie este ilustrat și în literatura noastră contemporană prin titluri notabile: **Tălmăcirii**, **Din lirica universală** — Lucian Blaga (1957); **Flori de poezie străină răsărite în românește** — Al. Philippide (1973); **Sunete fundamentale** — Ștefan Aug. Doinaș (1970).

A doua modalitate de a concepe o selecție lirică este exemplificată de antologia **Poesia della metamorfosi** alcătuită de Fabio Doplicher sau de **Panorama poeziei universale contemporane** aparținînd lui A. E. Bacovsky (1972). De data aceasta dialogul dintre poeme nu se realizează pe coordonata timpului ci pe aceea a spațiului, autorul propunîndu-și să descifreze spiritul unei epoci din creații pe care le consideră semnificative. Perspectiva tinde să fie cit mai cuprinzătoare: de pildă, A. E. Bacovsky prezintă în peste 800 de pagini valorile poeziei europene, nord-americane și latino-americane din perioada 1900—1950.

Volumul **Tratat de inspirație**, apărut la sfîrșitul anului 1985 la Editura Scrisul românesc sub semnătura lui Marin Sorescu, se încadrează structural în cel de-al doilea tip de antologie din lirica lumii și continuă în lite-

ratura noastră demersul lui A. E. Bacovsky: Marin Sorescu fiind preocupat să prezinte cititorului român poeți care s-au afirmat, în majoritate, după 1950.

Intrînd ca realizări remarcabile în bibliografia celor doi poeți, **Panorama poeziei universale contemporane** și **Tratatul de inspirație** circumscriu, odată, două momente distincte din dialogul poeziei române cu valori ale liricii universale.

Concepută ca un elevat manual de poezie, cartea lui A. E. Bacovsky exprimă în același timp reacția unui scriitor față de metoda parcelării riguroase a creației, practică în istoriile literare, „unde sistematizarea devine o fatalitate căreia trebuie să i se supună formal toate anomaliile, atipice prin definiție, ale personalității.” (p. 9).

Volumul **Tratat de inspirație** este, în intenția autorului, „o oglindă concretă a poeziei vii, așa cum se scrie astăzi în lume.” (p. 157). De asemenea, o pledoarie pentru primatul creației artistice, față de velleitățile teoriei, care uneori tinde să domine literatura acestui sfîrșit de secol. De altfel, titlul — **Tratat de inspirație** — și subtitlurile — **Poezia pur și simplu** și **Secțiune transversală printr-o mireasmă** — evidențiază prin ironia formulării atitudinea autorului, iar introducerea începe cu următorul îndemn: „E cazul să mai vorbim și de poezie, totuși. Despre poezie pur și simplu.” (p. 9).

Discuția despre poezie, propusă de Marin Sorescu, este o **Addenda la un jurnal de călătorie**, reunind convorbirile sale cu poeți contemporani de pe aproape toate meridianele. Dispunînd de alte posibilități de comunicare cu poezia lumii față de A. E. Bacovsky, autorul **Tratatului de inspirație** se dovedește a fi exponentul unei noi mentalități în ce privește raportarea literaturii noastre la universalitate.

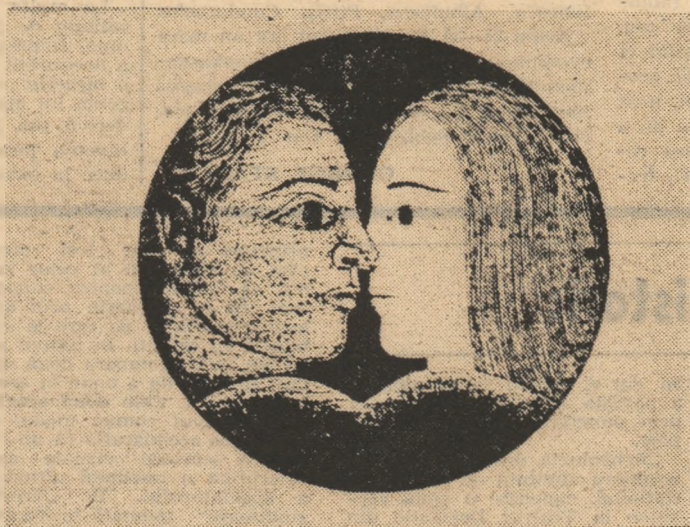
Astfel, în **Panorama poeziei universale contemporane** predomină admirația ardentă față de valori din prima jumătate a veacului, intrate în mare parte în istoriile literare. Tonul oscilează între solemnitate și patetism, devenind nu o dată catodic, iar la nivelul expresiei se poate lesne sesiza tendința spre prefiziitate.

Tratat de inspirație prezintă

„un instantaneu al poeziei care se scrie astăzi în lume, instantaneu surprins de către un scriitor cu o recunoscută contribuție la actuala configurație a universului liric. Autenticitatea, firescul, tonul familiar constituie note definitorii. Cartea oferă argumente asorațiilor spre universalitate ale literaturii noastre: Marin Sorescu este prețuit peste hotare, participă cu puncte de vedere interesante la manifestările internaționale închinete poeziei și se bucură de prietenia multora dintre numele de notorietate ale liricii contemporane. În acest sens planul secund al **Addendei la un jurnal de călătorie**, în care se regăsesc notațiile lui Marin Sorescu despre interlocutorii săi, despre decorul și atmosfera discuțiilor, are forța de sugestie a unei cărți de proză și dă la

rama poeziei universale contemporane ca și în **Tratat de inspirație**, se manifestă diferit.

Aproape în toate cazurile, A. E. Bacovsky prelucurează un vast material documentar într-un mod insolit care implică imaginație și deopotrivă trăire lirică, cu tendința de a reliefa elementele de excepție din fiecare biografie, în culori ce sugerează stridentele expresionismului. Dylan Thomas este „numele unui miracol fără genealogie”, înzestrat cu „demonul insolitului”; iar „gloria lui abruptă și explozivă se datora, ca și în cazul unui Sorghoi Eșenin, farmecului și rezonanței deosebite pe care o trezau în epocă zigzagurile lui biografice proiectate pe un ecran legendar... Totul era striat de scriburile unei inteligențe remarcabile și autentificat de spontaneitatea cea mai dezarmantă, cind inevitabilul coeficient de poză se expugna prin candoare și fascinație.” (p. 741).



Coperta unui volum de poeme de Omar Lara

iveală temperatura reală a schimburilor de idei.

Așa, de pildă, la o ciorbă de broască țestoasă, Marin Sorescu conversează cu Vasko Popa „în vechea limbă a indienilor din Balcani”, cu Octavio Paz se întreține despre prieteni comuni — care se numesc Neruda și Asturias —, cu un alt priel se amuză scriind poezii împreună cu Tadeusz Rozewicz — „eu un vers, Tadeusz un vers” — sau se fotografiază cu Andrei Voznesenski spre a imortaliza un moment de afecțiune, exprimat în cuvinte ciș se poate de simple: „S — Ne cunoaștem de mult... / V — Oho... de cind eram tineri. / S — Am început să-mbătrînim.” (p. 143).

Interesul pentru portretizarea poezilor, la fel de viu în **Pano-**

Portretele schițate în **Tratat de inspirație** sînt, în bună parte, expresia măsurii și obiectivității infiltate în tehnica realității. De exemplu, chipul lui Günter Grass, „om de treabă, trudnic lucrător pe ogorul prozei” este redat astfel: „Omul acesta măsliniu și îndesat, lent în mișcări, aproape stingaci, cind pină la capăt zierele, dar neliminindu-și frazele cind explică ceva, neatent la efectul pe care-l va produce, nu-și chealucește într-adevăr verva decit în scris, unde aceasta izbucnește irezistibil.” (p. 48).

Alteori Marin Sorescu trece fără complexe în registrul umorului generos, imaginativ, pentru a contura inedite sinteze om-operă, portrete metaforă, ca acesta: „Un fel de locomotivă

cu aburi trece prin lirica franceză, avîndu-l în cabină — mecanic și fochist — pe Michel Deguy. Odată cu pufătul mare, pufos... și secret, care-l duce înainte, poetul are, ca orice super-lucid, o contralocomotivă: pipa, nelipsita-i pipă, care-l înalță pe verticală, dînd înălțării lui altitudinea contemplării.” (p. 35).

O altă preocupare comună **Panoramei...** și **Tratatului de inspirație**, oglindită diferit, o constituie interferența între cultura română și alte culturi. A. E. Bacovsky dispune pentru perioada 1900—1950 doar de cîteva mărturii, care să ateste apropierea unor poeți de pe alte meridiane de spiritualitatea românească. Pot fi citați în acest sens Wallace Stevens, Ezra Pound sau Carl Sandburg, care și-au arătat prețuirea față de Enescu și Brăncuși. Pe larg e utilizată — oarecum în compensație — modalitatea de prezentare a poezilor români, introdusi în antologie, prin intermediul analogiilor cu mari creatori din literatura lumii. În rîndurile închinete lui Lucian Blaga, de exemplu, intervin raportări la T. S. Eliot, Pedro Salinas, Blake, Novalis, Rilke și Trakl. Am marcat astfel cele două punți prin care încercăm A. E. Bacovsky să integreze critic valorile românești în universalitate.

Marin Sorescu practică în dialoguri o formă vie de cunoaștere și apropiere spirituală, în intervențiile sale culturale române fiind un permanent punct de reper. Lui Borges îi aduce la cunoștință că este apreciat mult în România și opera sa a fost „pusă în ecuație” în cartea **Textul ca intertextualitate** a Cristinei Hăulică. În discuția cu Osten Sjöstrand citează versuri de Goethe în traducerea lui Eminescu, și se referă pe rînd la Brăncuși, Rădulescu-Motru, la Vasile Conta sau la vechimea folclorului românesc. Se impun atenției nume de personalități ale culturii noastre, prezente în orizontul spiritual al poezilor străini cu care dialoghează Marin Sorescu. Lars Forssel este, de pildă, posesorul unei recomandări din partea lui Ezra Pound către Brăncuși. Tomas Tranströmer își exprimă admirația față de Dinu Lipatti și Sergiu Celibidache, Jean. Clarence Lambert și Ruben Vela apelează la scrierile lui Mircea Eliade pentru a depăși impasuri în procesul creației. Iar Octavio Paz afirmă: „românii au dat valori extraordinare occidentalului. Pe Cioran l-am cunoscut la o recepție, cu mulți ani în urmă... Îi scriu rar scrisori, pentru că nu știu cum să mă adresez. El e filosof”, (p. 102).

GABRIELA DRAGNEA

(Va urma)

CENACLU prin corespondență

● B.L., Cimpulung, Argeș. Scenariul de film Să rizi, să plîngi, să iubești este compus numai din poncife. Personajele, chiar și în intimitate, vorbesc nefiresc:

„Soarele vieții noastre nu va apune niciodată...” etc.

● FLORICA RĂDUCANU, București. Felicitări pentru apariția în volumul colectiv Cîntece și semne editat de cenaclul „Dor fără sațiu” din Urziceni. Spre deosebire de multe alte culgeri cu caracter local aceasta are înțeles.

Dintre poemele pe care mi le-ați trimis se remarcă Glissando (celelalte, deși și ele subtile, sînt inecate în sentimentalism):

„Alunec pe străzi
impinsă încet
de mina mulțimii pestrițe,
ce mă rostogolește lin, mai departe;
alunec pe lingă mașini
și clădiri care cad
și cad cu mine deodată,
impinse de-aceeași forță egală
și tandră;
mă las dusă, purtată
de suflarea ei caldă,

piuă cînd trupul mi-o ia înainte
și rămin în urma lui,
amestecată cu mulțimea fierbinte...

cînd și cînd,
îmi ating părul moale și lung
dar nu mă ajung:
mă alung, mă alung...”

● OCTAVIAN SĂRBĂTOARE, București.

„Un om e-un pom
Un plop e-un snop
Un cal e-un șal
Și un măgar
e un măgar”

Dar un poem? Nu-i dracu' ghem?

● IOAN CĂBUDANU, Tirgu-Mureș. Ați făcut, într-adevăr, un progres, indeosebi în privința imagisticii:

„visăm cu libelul subțiri”
„prin vitralii urmărîm
cum trece timpul ca un fum”
„apune soarele
după grațiile grădinilor
zoologice”

Poemele în ansamblu însă nu rezistă, din cauză că se bazează pe o estetică naivă. Îl considerați, probabil, pe cititor foarte nepretentios dacă vă închipuiți că îl puteți impresiona cu declarații teatrale („plecăm departe / spre Cimpia Soarelui pe cai de lemn / pentru un turnir cu doamna MOARTE”) sau cu „surprize” așezate la sfîrșit („Mă speriam de copacii / uriași / de imensitatea frunzelor. // Mi-am dat seama mai tîrziu / că eram prizonierul / unei lentile...”).

Singurul poem cu adevărat profund și chiar cu fior metafizic este Moartea privighetoarei:

„Pencle cad încet fragile
pline de singe
spre pămînt...”

Din văzduh o pisică celestă
savurează reazezarea lor
în formă de privighetoare !”

Sper să mă țineți la curent și cu următoarea etapă din evoluția dv.

● TRAIANA K. TRAIAN, Slobozia, MEN ODETT, Ploiești, LUMINIȚA STATE, Galați, G.N., București, AURELIAN SUTA, Baia Mare, CONSTANTIN HREHOR, Rădăuți, GELU DIACONU, Bacău, DORINA NEGRU, Petricani, Neamț, FLORIAN CREȚU, HOREA CĂLIMAN, Hunedoara, OCTAVIAN I. VLAD, Sibiu, OVIDIU POPESCU, Rimnicu-Vilcea, DAVID ALEXANDRU, Piatra Neamț. Textele dv. sînt demne de stimă, dar nu și de admirație.

● MENESSYG, Timișoara, CARMEN D. ILIESCU, Craiova, SORIN IONESCU, București, SOVERANA DE DARCO, Galați, MITICA JEAN UDRESCU, Budești, Bercioiu, Vilcea, CĂTĂLIN SEREDIUC, Suceava, GHEORGHE BORS, București, FLAVIUS NĂSTĂSACHE, Timișoara, DENISA CONSTANTINESCU, București, PARASCHIVA A., Botosani, ARGHEZI I., Tirgoviste, BASARAB VLĂDESCU, București. Încercările dv. nu depășesc nivelul compunerilor școlare.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Lumea cu amănuntul

Dostoievski și Tolstoi în familie*)

Am părăsit Geneva, iar el, care nu obișnuia să-și plîngă propria-i soartă, pentru prima dată i-a mărturisit Anei suferințele și necazurile lui. „Niciodată, pînă atunci sau după aceea, nu a enumerat el cu asemenea detalii mărunte și uneori patetice, jignirile pe care le suferise din partea oamenilor cei mai apropiați”. Era ca și cum moartea primului și singurului său copil ar fi dezgropat amărăciuni vechi, moartea primei sale soții și a fratelui său; disciplina zilnică a scrisului nu-i oferea nici o consolare. Pînă la urmă izbucni: „Chiar dacă aș avea un alt copil, nu văd cum l-aș putea iubi, unde aș găsi iubirea?”

La un an și jumătate după moartea Soniei, s-a născut la Dresda, a doua sa fiică, Liuba. În 1871, familia Dostoievski s-a întors în Rusia, după 4 ani de pere-

grinări. La Petersburg, Ana a născut cel de-al treilea copil, un băiat, Feodor.

Dostoievski era un tată bun. El a început educația morală și intelectuală a copiilor lui prea devreme (la o vîrstă cînd majoritatea părinților își tratează copiii drept bebeluși), dar desigur el nu avea cum să știe că, în curînd, pedagogii urmau să elimine ideea unei limite inferioare de vîrstă pentru începerea procesului educativ. Totuși, rolul de profesor nu a fost singurul pe care a încercat să-l joace; dacă apărea o astfel de necesitate, era mai mult decît fericit să facă pe dădaca. „Pe măsură ce creșteam”, scria fiica lui, „el devenea din ce în ce mai strict dar cînd eram mici se purta deosebit de afectuos cu noi. Eu eram un copil foarte nervos și plîngeam adesea. Spre a mă amuza, tata dansa cu mine. Împingea

la perete mobila din salon, mama îl lua ca partener pe fratele meu și cu toții dansam un cadril”.

Este greu să ți-l imaginezi pe Dostoievski dansînd. Imaginea pe care și-au făcut-o oamenii despre el, un bărbat cu o față aspră de profet, nu se potrivește cu o scenă casnică, intimă. Ana se plîngea că majoritatea celor care depăneau amintiri despre el, îl descriau ca fiind întunecat și neprietos. Ea l-a cunoscut cu totul altfel. „Vai, de ce nu ești căsătorit — scria Dostoievski unui prieten — și de ce nu ai copii? Îți jur că în asta constă trei sferturi din adevărata fericire și numai un sfert în tot restul”.

Prezentare și traducere de
NORA TOMOȘOIU

*) Articolul cu titlul „Dostoievski și Tolstoi la ei acasă”, publicat în revista SPUTNIK din ianuarie 1985, reprezentînd un capitol din cartea „Ultimul an al lui Dostoievski” a scriitorului Igor Volgin.

(Va urma)

Cronica literară

în linii frînte de LINU

Romul Munteanu, Clasicism și baroc în cultura europeană din secolul al XVII-lea, partea a III-a, Editura Univers

Cine se angajează în lectura acestei vaste sinteze critice trebuie să știe de la început că are în față nu o operă de divertisment, ci o lucrare profund serioasă.



Tabela de marcaj

Balul bobocilor

Dacă vă gîndeți să-mi spuneți că studenții din Regie or să joace tontoroiul în grădina la Dinamo, vă dădeam premiul de haz. Cum adică să se-ntimple o asemenea-ntimplare, tocmai cînd dinamoviștii umiliseră Craiova și coboriseră chiar Steaua Europei pe pămîntul din același parc?! Uite că, la o adică, totul e perfect posibil, inclusiv Balul bobocilor, încheiat cu 5 la zero pentru Hagi și firtații săi, care au răzbnat studențimea Craiovei, cu riscul unei lecții de fotbal dată chiar profesorului lor (de lot). Mircea Lucescu și cu sacrificarea lui Hagi, măcelărit de Nicolae, sub ochii miopi ai tot nesuspendatului I. Velea, din... Craiova! Nu-mi spuneți mie de absențe, că v-o-ntorc cu Cămătaru, nevăzut-necunoscut la derby-ul de zero-patru, dar credeți-mă cînd tot zic că Sportul ăsta studențesc trăgea la titlu liniștit, fără principiul „una caldă-una rece”, ilustrat și de meciul semi-pierdut de ei și semi-cîștigat de Victoria. Apropo de Victoria, F.C. Olt a stîlciat Bănia, în palpitant dialog de la distanță, pe tema retrogradării, și tare mi-e teamă că zvonul demisiei lui Mircea Rădulescu e încărcat de purul adevăr! Demisie de la Craiova vreau să zic, că la lot a venit, oricum, Puiu Iordănescu, iar odată cu el a venit mai toată

Steaua. Experimentul norvegian s-a arătat promițător, de-a lungul primei reprize, cînd, practic, campioana Europei inter-cluburi a jucat cu Norvegia... inter-țări. Hagi să mai fi fost pe-acolo și mă prindeam să merg în Mexic, chiar acum, dar, vă repet, cu echipa din prima repriză, că după pauză incolo a fost cu totul altceva, ca în bancul cu puricele și elefantul, căruia primul îi spunea mindru, pe cînd treceau împreună un pod: „Tropăim, tropăim!”... Asta am făcut și noi cu vikingii, în repriza secundă, am tropăit, spre deplina fericire a tribunelor, care au trăit să-l vadă pe Mateuț dînd gol și altundeva decît la Hunedoara! Cum s-ar spune, noi cu amicalele și cu pirdalnicul de campionat intern, alții cu Mexicul și cu ogorul dat în pîrg, de la „Aztēca”. Din ce-ați aflat, acolo, pe platoul mexican, la cea mai mare altitudine a fotbalului mondial, se joacă gen Steaua, se apără gen Ducadam, se inscrie gen Hagi și Pițurcă, iar lumea se distrează-n fiecare seară cu cite un bal, gen Balul bobocilor noștri. Care pe locul 2 vor termina prezentul campionat. Am zis!

HORIA ALEXANDRESCU

ANTOLOGIA

cenaclului prin corespondență

Dumitru Cicu

„SPUNEȚI-MI : GIMI”

(urmăre din numărul trecut)

Văzută prin parbriz, lumea părea ceva mic și amărit, care de-abia merita atenție. Curios, lumea asta nici măcar nu dădea semn că ar căuta înțelegere și compasiune; ca un infirm orgolios. Cu o mină pe volan și cu cotul celeilalte sprijinit de portieră, băiatul căpătase o sensibilă superioritate chiar și față de proprietarul mașinii — o ființă decapitată și ciungă, așa cum stătea aplecat deasupra motorului. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să dea peste el, se gîndi — și asta-i oferi o satisfacție incomparabilă. Dora rămăsese în universul acela pedestru care pînă adineauri fusese și al lui: il umplu o căldă dorință de-a fi mărinos cu ea, acum, toamă acum cînd își putea permite s-o abandoneze. Dar ea stătea cu spatele.

Capul omului reapăru de după capotă, eclipsînd soarele. Ai fi zis că părul îi luase foc, strălucua gălbui, fiecare fir își cerea independența.

Ținea în mînă un fel de cuie găurite. Le suflă meticuloasă.

— Astea-s jicloare, răspuse el la o întrebare subînțeleasă.

Le ținea aproape de ochi, în dreptul nasului și privirea lui trebuia să fie crucișă. Dar o linie dreaptă întinsă pe direcția privirii ar fi avut celălalt capăt la malul lacului: la Dora.

— Le desfundăți?

Străinul îi aruncă un zîmbet.

— Spune-mi Gimi. Mă simt prost întotdeauna cînd cineva mi se adresează cu dumneavoastră, nu știu de ce... Da, le desfund, lua-le-ar dracu'!

Era o dovadă de amicitie care acum îl stînjenea pe Didi; de parcă străinul i-ar fi aruncat cu năduf în spate un sac pe care prea mult îl purtase el însuși. Putea să fie asta un argument, că maturitatea lui a fost, în sfîrșit, recunoscută de cineva, dar putea să fie și o capcană, o condiție care obligă („spală-mi și mie parbrizul... nu vrei?... uite, eu te-am lăsat să-mi spui pe nume, să mă crezi egalul tău, n-am vrut să ai complex, de ce ești măgar, de ce profiți de bunătatea mea, ia dă-te jos din mașină și cară-te!”).

Dora îl surprinse — ptui! — tocmai cînd iesise să-i dea un ac lui Gimi: ca să coboare din automobil trebuia să-și plece capul și să ia un aer umil pe care-l păstrase cîteva momente și după aceea.

Dora îl văzuse tocmai în respectiva nefericită postură — cum se întimpla, de altfel, mai întotdeauna.

— E lux! Gimi cercetă în soare jicloarele și începu să le monteze la carburator, asistat cam fără interes de băiat. Pentru el, miinile prelungite cu degete butucănoase, osoase, ca niște greutateți scurse din palmă și venele umflăte și albăstrui ale bărbatului erau ceva cumplit de grețos. Cîți ani să fi avut? Poate treizeci, poate treizeci și cinci, dar chelia ucigătoare din mijlocul capului lăsa să-i curgă în jos un aer de bătrînet precoce.

— S-a marcat, se auzi strigătul lui Radu și Didi înțelese că veneau spre ei.

Gimi se îndreptă de spate.

— Ascultă... stai tu aici și uită-te cum... adică nu... stau eu și tu urcă-te-n mașină și apasă pe accelerație, cînd îți spun eu. Știi care e?

— Bine'nțeles, zise Didi (se uită vaț, „cu trebă” la cei doi care se apropiau) și apăsă din răsputeri pe frînă. „Drace! Accelerația e pedala asta mică.” Împinse piciorul pînă la jumătatea cursei. Cum e, mă, Gimi? tipă, mai tare decît ar fi fost nevoie, vrînd din tot sufletul ca vorbele s-o lovească pe Dora, ocolind însă urechea lui Gimi.

— E bine, zise celălalt destul de posac. Acum turează la maximum!

— S-a făcut, mă, Gimi!

„Bună ziua”, se mișcau buzele lui Radu. Bărbatul făcu un semn cu mina și Didi eliberă pedala.

...prins sase cam așa (Radu-și arăta palma) și unspe cam așa (degetul mijlociu)...

— Încă nu te-a mîncat sopirla aia? întrebă Didi cu malitia neînfricatului.

— Nu, zise Radu. A încercat și nu i-am plăcut. Te-asteaptă pe tine. Și, către Gimi: Ne luați și pe noi cu mașina?

— Unde?

— Ei, interveni Dora cu dulce impertinență, oriunde...

— Așa, o plimbare? E șase jumate... Da, vă iau.

Fata trecu pe lingă el, foarte aproape și se sprijini de capotă.

— Asta-i carburatorul?

— Da, și celălalt e filtru' de aer. Gimi se lipi de ea, ca o umbră. Motorul sfîrșii și-n jurul lui se ridicau aburi. Soarele căzu, învaluit în năvodul vînții al unui nor.

(va urma)

50 de ani de la procesul comunistilor

si militanților antifasciști de la Brașov



TINERETUL REVOLUȚIONAR ÎN ACȚIUNE



Tovarășul Nicolae Ceaușescu în anul 1945

Procesul politic de la Brașov, intentat de justiția burgheză unui grup de comunisti și militanți antifasciști ce-l avea în frunte pe neînfricatul revoluționar Nicolae Ceaușescu, a început în ziua de 27 mai 1936, în sala din Calea Victoriei nr. 45, a Consiliului de război al Corpului V Armată.

Încă din faza instrucției, organele de anchetă au sesizat în persoana comunistului Nicolae Ceaușescu pe adevăratul conducător, drept care s-au grăbit să ceară și altor compartimente ale aparatului represiv burghez, noi date despre „antecedentele periculosului agitator revoluționar”. Inscenarea judiciară de la Brașov și-a dovedit vulnerabilitatea chiar în faza preliminară, a întocmirii dosarelor de dare în judecată; măsuri grosolane împotriva cărora comunistul Nicolae Ceaușescu a protestat, în scris, în câteva rânduri — fără să primească satisfacția cuvenită la dreptele sesizări făcute. Dimpotrivă, fiind constient că militanții revoluționari Nicolae Ceaușescu este hotărât să transforme procesul într-o veritabilă tribună de luptă pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă ale clasei muncitoare, pentru apărarea patriei față de amenințările agresivității fascisto-revizioniste, membrii completului de judecată au unelțit tot timpul să-l izoleze sau chiar să-l înlăture din cadrul dezbaterilor din proces.

Revelatoare pentru mersul procesului politic de la Brașov sunt corespondențele inserate în paginile diferitelor organe de presă, de către trimișii speciali în instanță. Astfel, relatind despre interogațiile luate acuzatilor, într-un mare cotidian bucurestean se sublinia la 30 mai 1936: „Inculpatul Nicolae Ceaușescu declară că a discutat cu tinerii despre comitetele de luptă pentru înfrângerea traului, înființate în București. Inculpatul explică apoi ce urmărește «Frontul Popular» și «Blocul Democratic».

În aceeași ordine de idei este interesant de semnalat cum unul din martorii apărării declara în instanță că „îl cunoaște pe tânărul Nicolae Ceaușescu ca antifascist și că acesta i-a vorbit despre Frontul popular antifascist, Comitetul contra scumpetei și Blocul democratic”.

Pus în evidență dificultatea de atitudine dirză, de demascare a strîmbeilor rînduieii burgheze, avută de comunistul Nicolae Ceaușescu, hărțuit de intervențiile avocaților apărării pentru tărmurirea procesului în sfera unei minime legalități, înfrimă de romanele ostilă manifestată de asistentă față de manoperele samavolnice, completul de judecată a recurs la un gest, chipurile, de sfidare și intimidare — introducînd în sală, spre a fi audiat ca martor al acuzării, pe însuși plutonierul de jandarmi din comuna Ulmi, care se „ilustrase” printr-o brutalitate fără seamăn și prin fraudă la fel de grosolană, cu prilejul arestării și anchetării grupului de comunisti și militanți antifasciști ce-l aveau în frunte pe destoinicul comunist Nicolae Ceaușescu.

Era în ziua de 30 mai 1936. Plutonierul Maiflat făcea tot mai anevoios față întrebărilor rechizitoriale ale comunistilor și militanților antifasciști, asupra metodelor „hipnotice” de care uzase în timpul arestării și „ceretării” tinerilor revoluționari. Alarmat de turnura pe care o lua procesul — devenit tribună de demascare a fărădelegilor guvernăntilor burghezi — Consiliul de război decide condamnarea ad-hoc a unuia dintre comunistii inculpați, la 15 zile închisoare — pentru „ultra” — și evacuarea imediată din sala de judecată.

Conducătorul grupului de comunisti

și militanți antifasciști inculpați în procesul politic, eminentul revoluționar Nicolae Ceaușescu, a protestat vehement și cu îndreptățită indignare împotriva practicilor ilegale de care uza completul de judecată, întărind cu noi dovezi acuzațiile ce se aduceau modului incalificabil în care fuseseră arestați și anchetați de grobianul plutonier de jandarmi: sfîrsind prin a declara — într-o sală stăpînită de o atmosferă și așa destul de tensionată — că ei toți, comunistii și militanții antifasciști, se solidarizează cu tovarășul lor de cauză.

Consiliul de război procedență la o nouă deliberare ad-hoc, de data aceasta pentru judecarea urgentă și condamnarea comunistului Nicolae Ceaușescu. Cităm din Procesul-verbal întocmit de completul militar de judecată: „Fiind intruniți în sedință publică pentru a judeca procesul privitor pe acuzatii prevăzute în dosarul nr. 55 și 60/1936, cu ocazia excluderii din sedință a unuia dintre acuzați, pentru faptul prevăzut de art. 114 C.J.M. ca tulburător, în scop de a împiedica mersul justiției, acuzatul Ceaușescu Nicolae prin cuvintele «Alunți noi ne solidarizăm cu toții cu tovarășul nostru», și sculindu-se în picioare a indemnă pe ceilalți să-l urmeze. Pe baza celor de mai sus, încheiem prezentul proces-verbal și aplicarea art. 114 C.J.M. în ceea ce privește pe acuzatul Ceaușescu Nicolae”. Cutezătorul lider comunist este condamnat pe loc la 6 luni închisoare. În fond era vorba de teama guvernăntilor claselor dominante de vădită influență asupra dezbaterilor procesului, pe care o exercita acest remarcabil tribună al luptei revoluționare pentru o viață mai bună și mai dreaptă, pentru salvarea ființei naționale a patriei și poporului român.

Asupra desfășurării dezbaterilor din procesul politic de la Brașov, presa din Capitală și din țară nu înceta să furezeze impresii ale corespondenților prezenți în sala de judecată. Ziarul „Zorile” nota la începutul lui iunie 1936: „Dacă se mai adaugă faptul că însuși apărătorul din oficiu al acuzatilor uită să se mențină în cadrul mandatului conferit prin lege, și își confundă rolul de apărător cu cel al comisarului regal, se poate ușor închipui atmosfera în care se judecă procesul celor 21 de muncitori de la Brașov”.

Iar cu referire la momentul condamnării comunistului Nicolae Ceaușescu, o altă gazetă bucuresteană consemna: „Înmă lină și generoasă; să ne mirăm că i s-au dat 6 luni închisoare”. De asemenea, același mare cotidian bucurestean de care am mai amintit, sintetiza astfel, la 1 iunie 1936, declarația militanților revoluționari: „Acuzatul Ceaușescu declară că a avut acea atitudine fiind nemulțumit de modul cum răspunde martorii apărării și că a decis să se războieze cu ei”. „Acuzatul Ceaușescu și Elena Petrescu Ceaușescu”.

Totodată, în oclerurile Partidului Comunist de a reuși într-un front antiimperialist și antirăzboinic toate forțele patriotice, tineretul ocupa un loc important. În consecință, conducerea partidului va încredința militanților săi de seamă Nicolae Ceaușescu misiunea de a conduce ampla acțiune de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist — a cărei dizolvare fusese impusă la jumătatea anului 1936, urmare a unei indicații venite din afară, de la Internaționala Comunistă a Tineretului.

Strădaniile prezidintelui Comisiei centrale de reorganizare a U.T.C.-ului, înfrăcărutul comunist Nicolae Ceaușescu, și ale altor militanți comunisti, între care

tului popular de împotrîvire în fața primejdiei fascisto-revizioniste. Comunistul Nicolae Ceaușescu — alături de ceilalți tovarăși de luptă — avea să fie condamnat la 2 ani închisoare, 2.000 lei amendă, 1 an de interdicția părăsirii satului natal; se adăugau, desigur, cele 6 luni de zile la care fusese anterior condamnat — pentru „ultra”.

Ecoul și semnificația procesului politic de la Brașov au fost pe măsura importanței sale în programul de organizare și desfășurare a luptei revoluționare și patriotice a Partidului Comunist Român. Demnă de relevat, în acest sens, este aprecierea cuprinsă în manifestul C.C. al P.C.R. din iulie 1936, intitulat „Jos justiția răzburării de clasă burgheze! Jos masea de justiție imparțială!»: „La Brașov, muncitorii din Valea Prahovei și județul Dimbovia au fost condamnați pentru că au luptat pentru piine și libertate”.

Încă o dată, eminentul revoluționar Nicolae Ceaușescu își dovedise în chip strălucit calitățile de înaltă principialitate comunistă, de profundă disciplină de partid, abnegație și solidaritate muncitorească, dăruire pilduitoare pentru apărarea libertății și independenței patriei române.

Deși instanțele justiției burgheze l-au condamnat în repetate rânduri la ani grei de închisoare — pentru suprema „vină” de a fi luptat ca poporul român să trăiască o viață mai bună, liberă și independentă — comunistul Nicolae Ceaușescu a ieșit de fiecare dată din aceste confruntări de clasă, social-politice, tot mai otelit, mai hotărât să străbată pînă la capăt drumul de muncă și luptă pentru bunăstarea și fericirea în dreptate și libertate a poporului muncitor.

Abia eliberat dintre zidurile Doftanei, în decembrie 1936, comunistul Nicolae Ceaușescu și-a reluat activitatea revoluționară cu același entuziasm însuflețitor și cu aceeași patetică dăruire, ce-l caracterizau atît de bine și-l făceau ascultat și urmat de masele largi de oameni ai muncii.

Între timp, agresiunile fasciste se succed cu repeziune, ajungînd pînă în prag de război mondial. România este amenințată direct de expansiunea hitleristo-horthystă. Credincios idealurilor sale sociale și naționale, Partidul Comunist Român organizează și conduce ample acțiuni antifasciste și antirăzboinice, cîntind să înfăptuiască vitalul consens național de împotrîvire în calea imperialismului fascisto-revizionist. Pe acest fond se grefau marile demonstrații și manifestații antifasciste și antirăzboinice organizate în cea de la 1 M. 1936 din București — în scopul de a se arăta că românii nu vor să se alăture războiului și că vor să se lupte pentru pace și libertate.

Nicolae Ceaușescu și Elena Petrescu Ceaușescu.

Totodată, în oclerurile Partidului Comunist de a reuși într-un front antiimperialist și antirăzboinic toate forțele patriotice, tineretul ocupa un loc important. În consecință, conducerea partidului va încredința militanților săi de seamă Nicolae Ceaușescu misiunea de a conduce ampla acțiune de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist — a cărei dizolvare fusese impusă la jumătatea anului 1936, urmare a unei indicații venite din afară, de la Internaționala Comunistă a Tineretului.

Strădaniile prezidintelui Comisiei centrale de reorganizare a U.T.C.-ului, înfrăcărutul comunist Nicolae Ceaușescu, și ale altor militanți comunisti, între care

la loc de frunte se situa tînăra comunistă Elena Petrescu (Ceaușescu), vor fi încununale de succes spre sfîrșitul anului 1939, cînd Conferința pe țară a tineretului revoluționar hotărăște reorganizarea Uniunii Tineretului Comunist, alegînd noul Comitet Central, în frunte cu Nicolae Ceaușescu, cel aureolat cu merite deosebite în repararea gravei erori politice de dizolvare în 1936 a sprijinului de nădejde și rezervei de cadre a partidului, organizația comunistă a tinerii generații.

Au urmat alte și alte rigori ale regimului represiv burghez pentru proeminentul comunist Nicolae Ceaușescu. Din vara anului 1940 și pînă în august 1944, începe calvarul închisorilor de la Văcărești, Jilava și Caransebeș, al lagărului de internări politice de la Tg. Jiu. Însă nimic și nimeni n-au putut să umbrească destinul revoluționar al celui menit să devină ctitorul României socialiste.

Odată declansată revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, în vara lui 1944, în iureșul unor evenimente epocale pentru istoria României, Partidul Comunist a încredințat din nou fiului său de nădejde Nicolae Ceaușescu, sarcina de mare răspundere de organizare și conducere a Uniunii Tineretului Comunist în condițiile noi, ale deplinei legalități — în lupta pentru victoria finală asupra fascismului, pentru împlinirea comandamentelor majore ale revoluției în noua Românie, liberă și independentă.

Cu toate că în acei ani de epocă revoluționară, partidul va încredința tovarășului Nicolae Ceaușescu și alte funcții de conducere în aparatul de partid și de stat, interesul major, și dragostea fierbinte pentru tineret, pentru U.T.C., vor rămîne permanente, mereu vii. Din anul 1954, ca membru al Biroului Politic și secretar al C.C. al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu va răspunde în mod nemijlocit de activitatea Uniunii Tineretului Comunist, ce va beneficia de pretioasele sale orientări și îndrumări.

În ultimele două decenii — perinada istorică ce cu mîndrie o numim Epoca Nicolae Ceaușescu — România a avut pe bucurat și de succes de grîiă burtoasă și îndrumarea în concepția a conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. — erau exemplar venit din istorie și pentru istorie — care a elaborat o nouă și originală concepție privind rolul și locul tinerii generații în procesul revoluționar de edificare a socialismului și comunismului în România.

Din anul 1965, cînd partidul l-a ales în fruntea sa pe cel mai iubit fiu al națiunii noastre, n-a mai existat nici un Forum al tinerii generații, nici o problemă fundamentală a tinerimii române, fără ca să poarte pecetea gândirii și practicii revoluționare a titiului bărbat politic și de stat al țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cunoscut și precuit în toată lumea datorită excepționalei sale contribuții aduse la lupta pentru pace și înțelegere între popoare, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră.

Trăind și muncind în chip comunist, tînăra generație din România se arată demnă de înalta apreciere cu care conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o onora încă în vara fierbinte a neuitatului an 1944: „Tineretul este viitorul poporului!”.

STELIAN NEAGOE

IMPORTANT!

Joi, 12 iunie a.c., la orele 19,00, va avea loc în Sala Ansamblului artistic al U.T.C. din strada Gutenberg nr. 19, o nouă ședință de lucru a Cenaclului „CONFLUENȚE”. În cadrul ședinței, condusă de criticul Victor Atanasiu, vor citi tinerii scriitori Cristina Suciu-Moscu (poezie) și Iulian Spătaru (proză), iar Atelierul de muzică contemporană Archaeus va prezenta un micro-concert.



REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA:
București, Piața Ștefan cel Mare, Tel. 17
20 10, 17 60 20. Abonamentele se fac
la oficiile postale și difuzorii din

întreprinderi și instituții — Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Ștefan cel Mare” din strălătită se pot abona prin „ROMPREȘIATELIA” — Sectorul export-importh presă P.O. Box 12-201, telex 10376 prstfr București, Calea Griviței nr. 64-66